

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН САЮЗА СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕННІКАУ БЕЛАРУСІ І КАМІТЭТА ПА СПРАВАХ МАСТАЦТВА
ПРЫ СОВЕЦЕ МІНІСТРАУ БССР

№ 14 (925)

Субота, 4 красавіка 1953 года

Цана 50 кап.

Клопаты аб народзе

З радасцю ў сэрцы мы пераконваемся, што партыя і Совецкі ўрад няўхільна ажыццяўляюць заветы вялікага Сталіна, што няма ў нашай партыі і ўрада больш важных задач, чым клопаты аб росквіце нашай Радзімы, аб шчаслівым жыцці савецкіх людзей, аб няўхільным палепшанні іх матэрыяльнага добрабыту. Іншае і яшчэ раз пераконваемся мы ў невывярнай перавазе нашага, савецкага ладу над ладам капіталістычным.

Спраўды, якая рэзка і відавочная розніца! У той час, калі рабочы ў Англіі з респачу адзначае, што толькі за 1952 год цэны на хлеб у яго краіне ўзраслі на 25 працэнтаў, на масла — на 20 працэнтаў, на цукар — на 17 працэнтаў, калі працоўным Амерыкі, Францыі, Швецыі, Нарвегіі, Канады, у выніку гонкі ўзбраенняў і падрыхтоўкі новай вайны, становіцца ўсё цяжэй і цяжэй зводзіць канцы з канцамі, калі пераважная большасць народа ў краінах капіталізма вымушана жыць у нястачы і галечы, — савецкія людзі з кожным годам, з кожным днём багацеюць, матэрыяльна добрабыт іх увесь час павышаецца. Днямі англійская газета «Рэйнольдс ньюс» змяшчае фотаздымак сям'і і пісьмо беспрацоўнага англійскага марака, бацькі сямі дзяцей Чарлі Сіліфа. Гэты беспрацоўны звярнуўся ў рэдакцыю з пісьмом, у якім піша, што згодзен прадаць адзінае і апошняе сваё багацце — рагавіцу сваіх вачэй якому-небудзь сляпому багацею толькі за тое, каб было забяспечана больш-менш прыстойнае жыццё яго галадаючай сям'і. Жалкіны здымак, жалкінае пісьмо! Там, у свеце капіталізма, нікому няма справы да гэтага няшчаснага, да яго дзяцей, ніхто не задумваецца над тым, якія страшныя нястачы періць чалавек, калі

бі наважыўся прадаць свае вочы за кавалак хлеба.

Такі твар сучаснага капіталістычнага свету.

... На праспекце імя Сталіна каля рэспубліканскага, з якога чужыя урачысты голас дыктара — група людзей. Да іх далучаюцца ўсё новыя і новыя слухачы. Тут і рабочыя, і служачыя, і студэнцкая моладзь, старыя і дзеці, мужчыны і жанчыны. Усе стараюцца не прапусціць ніводнага слова, многія трымаюць у руках алоўкі і паперу. На тварах у людзей шчаслівыя ўсмешкі, незнаёмыя звяртаюцца адзін да другога, як сябры — людзей аднае агульная радасць.

А парадавацца і спраўды ёсць чаму. Сялетняе зніжэнне цен найбуйнае. Калі ў 1951 годзе выгода насельніцтва ад зніжэння цен складала 27,5 мільярда рублёў, у 1952 годзе — 23 мільярды, то зараз толькі на лініі дзяржаўнага і кааператыва гандлю яна складае 46 мільярдаў рублёў. Зніжэнне цен зроблена на ўсё самыя важныя прадметы шырокага ўжыву.

— Моцная наша дзяржава, калі ідзе на такія выдаткі ў карысць народа, — заўважае адзін з муляроў.

Першага красавіка ў магазінах нашай сталіцы — Мінска, як і ва ўсіх гарадах і сёлах нашай Радзімы, пачаўся гандаль на новых, зніжаных ценах. Адзінадушны водгук выклікала гэтая радасная падае ў савецкіх людзей: у адказ на клопаты партыі і ўрада аб добрабыце народа патроім нашы працоўныя намаганні ў барацьбе за выкананне дзяржаўнага планаў, яшчэ цяжней згуртуемца вакол любімай Комуністычнай партыі і Савецкага ўрада. Наш шлях — да камунізма!

Усевалад КРАЎЧАНКА.

Сведчанне нашага росту

Новае зніжэнне цен, постоае па ліку! Самае вялікае зніжэнне дзяржаўных і рознічных цен на харчовыя і прамысловыя тавары. Сэрца кожнага савецкага чалавека шчыра радуецца нашым вялікім поспехам, нашым сусветным перамогам.

... Вялікае ажыццэнне ва ўсіх магазінах у першыя дні пасля паставы партыі і ўрада. Вось малодзая жанчына частуе сваю малую дачушку апельсінам. Наташка радуецца смачнаму пачастунку. А маці, работніца швейнай фабрыкі імя Брунскай, спыняецца ля кожнага аддзела гастронома, што нядаўна адкрыўся на Круглай плошчы.

— Ведаеш, — гаворыць яна — сваёй сабробуды. — Я сёння зашла за купленыя прадукты на дваццаць рублёў менш.

Хораша жыць у савецкай краіне! Зніжэнне цен — сведчанне магутнасці нашай Савецкай дзяржавы, сведчанне нястомных клопатаў партыі і ўрада аб росце добрабыту свайго народа.

Многалюдная і шумная ў дзяржаўным універсальным магазіне. Ва ўсіх яго секцыях ідзе ажыццэнне гандлю. У Мінск прыхаў калгаснік з Рудзенскага раёна. Ён купіў сабе дэмісезоннае паліто, жонцы — туфлі, а дачцы — натуральны шоўк на плацце. Ідучы з жонкай, яны падводзяць вынікі: пакупкі абыйшліся ім

танней амаль на сто пяцьдзесят рублёў. Тысячы пакупнікоў пабывалі ў мінскім універмагу за першыя тры дні гандлю па зніжаных ценах. Абарот універмага значна павялічыўся.

Ва ўсіх цехах аўтамабільнага заводагіганта рабочыя, інжынерна-тэхнічныя работнікі горача абмяркоўваюць, як лепш аддзякаваць Комуністычную партыю і Савецкі ўрад за бацькоўскія клопаты аб людзях.

Брыгада сталіваваў Аляксандра Важніка абавязалася выканаць план красавіка на 110 працэнтаў, выплаўляць метал толькі выдатнай якасці, знізіць выдаткаванне электраэнергіі на 10 працэнтаў супраць ліміта, сэканоміць значную колькасць электрадаў і прасадачных матэрыялаў.

Вялікі працоўны ўздым на ўсіх прадпрыемствах рэспублікі. Стаханавіца тонкасуконнага камбіната Надзежда Фялова абавязалася штодзённа перавыконваць заданне на 30—40 працэнтаў. Растачнік Мінскага трактарнага завода Іван Мазураў абавязваўся да Першага мая завяршыць выкананне гадавой нормы.

Новымі працоўнымі подзвігамі ўслаўляе савецкі народ веліч і магутнасць свай Радзімы.

Я. ДАНСКАЯ.

Пятро ПРЫХОДЗЬКА

Дзякуй партыі

Аб Радзіме ў нас першая дума, Для нас кожны крок у жыцці. Мы прышлі на пясці Кара-Кумаў, Каб лясам у пустынях расці.

На Палессі дрыгну асушам, Уздымаем з руін гарады, Над крайнай віхуры спыняем, Каб наўкола квітнелі сады.

Па марах, акіянах бязмежных З краю ў край мы вядзем караблі, Пасылаем дубкі з Белаежы, Каб над Донам у стэпах расці.

З Беларусі маёй самазвалы На будоўлі краіны ідуць,

А з гарацых мартэнаў Урала Людзі сталь нам адменную шлюць.

Вось чаму кожны з нас ганарыцца Неабсяжнай Радзімай сваёй, На Кубані гомоніць пішаніца, У цэлым свеце не знойдзеш такой.

І яснае загароўнае зоры Гідрастанцыя на Волзе, Дняпры, І шумяць на палесскіх прасторах Парыжанскаю славай бары.

Я твой подзвіг, Радзіма, ўслаўляю, Ты — жыццё маё, радасны час. Дзякуй партыі мудрай, якая Аб усіх так клопаціцца нас.

Ніл ПІЛЕВІЧ

Па закону зямлі Савецкай

Абступілі цесна рэпрадуктар, Радасць свеціцца на кожным твары: — Паўжэнне цэнаў на прадукты І на прамысловыя тавары!

Нас Радзіма ўсхвалявала весткай. Гэты дзень сустраці мы як свята. Дораг нам закон зямлі Савецкай — Жыць шчасліва, весела, багата.

У нястомнага тварца-народа Шмат традыцый слаўных і прыгожых. Нашым бурным ростам год ад года Мы на-праву ганарыцца можам.

Добра жыць, і працаваць, і бачыць, Што сягоння — лепш нам, чым учора! Цэны ўніз ідуць, а гэта значыць, Што жыццё ідзе з нас — угору.

Законам для нашай партыі і Урада з'яўляецца абавязак неаслабна клапаціцца аб шчасці народа, аб максімальным задавальненні яго матэрыяльных і культурных патрэбнасцей.

Г. М. Маленкоў.

У Совеце Міністраў Саюза ССР і Цэнтральным Камітэце Комуністычнай партыі Савецкага Саюза

Аб новым зніжэнні дзяржаўных рознічных цен на харчовыя і прамысловыя тавары

Совет Міністраў Саюза ССР і Цэнтральны Камітэт Комуністычнай партыі Савецкага Саюза паставілі:

1. Знізіць з 1 красавіка 1953 года дзяржаўныя рознічныя цэны на харчовыя і прамысловыя тавары ў наступных размерах:

ХЛЕБ ПЕЧАНЫ, МУКА І МАКАРОНЫ	
Хлеб жытні, пшанічны, булкі, абаранкі і іншыя хлеба-булачныя вырабы	на 10%
Мука жытняя, пшанічная, кукурузная і іншая мука	на 10%
Макароны, вермішэль, лапша і іншыя макаронныя вырабы	на 10%
КРУПЫ, РЫС, БАБЫ І ХАРЧОВЫЯ КАНЦЭНТРАТЫ	
Пшано, крупы грэчывыя, рыс, гарох і іншыя крупы і бабовыя	на 10%
Харчовыя канцэнтраты	на 10%
Сухія кіслы і жэле	на 15%
ЗЯРНО І ФУРАЖ	
Жыта, пшаніца, авёс, ячмень і іншыя віды зярна, вятрубі, макуха, шроты, камбікармы, сена і салома	на 10%
МЯСА І МЯСАПРАДУКТЫ	
Ялавічына, бараніна, свініна, птушка, каўбаса, сасіскі, сардэлькі, катлеты, мясныя, масараслінныя і салабабовыя кансервы і іншыя мясапрадукты	на 15%
РЫБА І РЫБАТАВАРЫ	
Рыба ахаладжаная, маражана, салёная, капчоная, сельдцы і рыбныя кансервы ў сярэднім	на 10%
ТЛУШЧЫ, ЯЙКІ І МАРОЖАНАЕ	
Масла жывёльнае, сала харчовае, маргарын і масла расліннае	на 10%
Соус «маянез» і іншыя	на 10%
Яйкі	на 10%
Марожанае	на 10%
БУЛЬБА, ГАРОДНІНА І ФРУКТЫ	
Булба	на 50%
Буракі	на 50%
Морква	на 50%
Капуста свежая і іншая гародніна	на 50%
Капуста квашаная	на 50%
Яблыкі	на 50%
Грушы	на 50%
Вінаград	на 50%
Мандарыны	на 50%
Апельсіны	на 50%
Лімоны	на 50%
Фруктовыя кансервы	на 25%
Сушаная гародніна	на 25%
Сухафрукты і арэхі	на 20%
ЦУКАР, КАНДЫТАРСКІЯ І БАКАЛЕЙНЫЯ ТАВАРЫ	
Цукар-пясоч і рафінад	на 10%
Карамель, цукеркі, шаклад, пячэнне, вафлі, кексы, тарты, пірожнае, пернікі, сухары і іншыя кандытарскія вырабы	на 10%
Варонне, джэм і павіда	на 10%
Чай натуральны ў сярэднім	на 20%
Кофе натуральны і какао	на 20%
Вітаміны	на 10%
Соль нямолатая	на 30%
Соль молатая нефасаваная	на 20%
Соль фасаваная	на 10%
ГАРЭЛКА, ЛІКЕРЫ, ВІНЫ І ПІВА	
Гарэлка	на 11%
Лікеры, наліўкі, настойкі, пладова-ягадныя віны, панькі і савецкае шампанскае	на 15%
Піва	на 15%
Віно вінаграднае	на 5%
ТКАНІНЫ	
Паркаль, сацін, бяз і іншыя бавоўняныя тканіны	на 15%
Тканіны з натуральнага шоўку	на 15%
Камвольныя, тонкасуконныя і іншыя шарэцныя і паўшарэцныя тканіны	на 5%
Льняныя тканіны	на 8%
ГАТОВАЕ АДЗЕННЕ, ТРЫКАТАЖ І ГАЛАУНІЯ УБОРЫ	
Плаці, блузкі, бялізна і іншыя швейныя вырабы з бавоўняных тканін у сярэднім	на 14%
Плаці, блузкі, бялізна і іншыя швейныя вырабы з льняных тканін у сярэднім	на 7%
Плаці, блузкі і іншыя швейныя вырабы з тканін натуральнага шоўку	на 12%
Трыкатажныя вырабы ў сярэднім	на 5%
Ланчоі і наскі ў сярэднім	на 20%
Галаўныя ўборы з бавоўняных, шаўковых, паўшарэцных і грубасуконных тканін	на 10%
Шляпы, берэты і каўпакі фетравыя шарэцныя	на 15%
Шляпы саломенныя	на 10%
Футравыя вырабы і шкуркі	на 7%
Футравыя вырабы з лісці і пясцоў	на 15%
АБУТАК	
Абутак скураны	на 8%
Абутак скураны на гумавай падэшве	на 10%
Абутак з замяніцеляў скуры, тэкстыльна і камбінаваны на скураной падэшве	на 12%

Абутак з замяніцеляў скуры, тэкстыльна і камбінаваны на гумавай падэшве	на 20%
Боты і сапагі гумавыя	на 10%
Галошы і іншыя гумавыя абутак	на 15%
Абутак валены	на 5%

ГАЛАНТАРЭЙНЫЯ ТАВАРЫ

Галантарэй тэкстыльна, металічная і галантарэй са скуры і замяніцеляў скуры ў сярэднім	на 10%
Карункавыя і гардзіна-цволевыя вырабы	на 10%
Голкі швейныя, машынныя, ручныя і іншыя	на 20%
Іглы і ігачныя вырабы	на 10%
Вырабы з пластмасы	на 10%
Шчоткі зубныя, для адзення і іншыя шчаціна-шчотачныя вырабы ў сярэднім	на 15%

МЫЛА, ПАРФУМЕРНА-КАСМЕТЫЧНЫЯ І ТАБАЧНЫЯ ВЫРАБЫ

Мыла гападарчае	на 15%
Мыла туалетнае	на 20%
Духі, аэкалоны і іншыя парфумерна-касметычныя тавары	на 10%
Папярсы вышэйшых гатункаў	на 10%
Папярсы іншых гатункаў, сігарэты і табакі	на 5%
Махорка	на 10%

КУЛЬТТАВАРЫ І ЦАЦКІ

Музычныя інструменты ў сярэднім	на 10%
Папера лісцавая, шпакі і іншыя вырабы з паперы і картону	на 10%
Алоўкі, перы, ручкі і іншыя пісьмовыя і чарчэжныя прылады	на 15%
Аўтаматычныя ручкі і алоўкі ў сярэднім	на 20%
Цацкі гумавыя, цэлулоідныя, металічныя і іншыя і ёлачныя ўпрыгожванні	на 10%

ФАРФАРАВЫЯ, ФАЯНСАВЫЯ І ШКЛЯНЫЯ ВЫРАБЫ

Фарфаравыя і фаянсавыя вырабы ў сярэднім	на 15%
Шкляныя лямпавыя вырабы і гатунковае прасаванае пасуда	на 20%
Шкляная гатунковае выдуўная і гаспадарчая пасуда і люстэркі	на 10%

ТАВАРЫ ГАСПАДАРЧАГА УЖЫТКУ

Электраасвятляльныя лямпы	на 25%
Электрычныя бытавыя прыборы, электраапаратура і іншыя электратавары	на 15%
Пыласосы	на 25%
Халадзільнікі «ЗІС-Масква» і сцёральныя машыны	на 20%
Сякеры, пілы, свёрлы, кавальскі, сякары, сталярны і іншы інструмент	на 20%
Вілы, косы, сярпы і іншыя дробны сельскагаспадарчы інвентар	на 20%
Калёсы, колы і іншыя абозныя вырабы	на 10%
Пячэныя ліццё	на 10%
Пасуда алюміневая з пярвічных сплаваў, жалезная эмаліраваная, жалезная ацынкаваная, чыгунная эмаліраваная, латуная, з нержавеючай сталі і мелхіяравая	на 10%
Пасуда жалезная лужаная	на 30%
Нажыныя вырабы	на 10%
Скабяныя вырабы, мясарубкі, карасінкі, лямпы, ліхтары і іншыя металічныя гаспадарчыя тавары	на 10%
Швейныя машыны	на 10%
Мэбля	на 5%
Дываны і дывановыя вырабы фабрычнай вытворчасці	на 5%
Пуха-пер'евыя вырабы	на 10%
Кляёнкі, гранітоль і калінокор	на 10%
Вата і ваці	на 8%
Фарбавальнікі для хатняга фарбавання тканін	на 20%

БУДАЎНІЧЫЯ МАТЭРЫЯЛЫ

Шыфер і мяккая кроўля	на 20%
Шкло аконнае	на 10%
Жалеза гатунковае і кровельнае	на 10%
Цвікі будаўнічыя	на 25%
Цвікі падкоўныя, шавецкія і іншыя	на 20%
Балты, заклёпкі, венты для дрэва, літкі керамічныя, сеткі, дрот і трубы металічныя	на 20%
Цэмент	на 25%
Лакі, фарбы і тавары бытавой хіміі	на 10%
Санітарна-тэхнічнае абсталяванне	на 10%
Лінолеум	на 15%
Шпалоры	на 20%

МЕДЫКАМЕНТЫ І ВЫРАБЫ САНАТАРЫ І ГІГІЕНЫ

Гумавыя вырабы санітары і гігіены	на 20%
Медыкаменты і іншыя вырабы санітары і гігіены ў сярэднім	на 15%

ЗАПАЛКІ, КАРАСІН І БЕНЗІН

Запалкі	на 17%
Карасін	на 25%
Бензін і змазачныя масла	на 25%

ВЕЛАСІПЕДЫ, ГАДЗІННІКІ І ІНШЫЯ ПРОМТАВАРЫ

Веласіпеды і запасы часткі да іх	на 10%
Пакрышкі і камеры для легкавых аўтамабіляў і матацыклаў	на 10%
Пакрышкі і камеры для веласіпедаў і спартыўных мячоў	на 20%
Канькі	на 10%
Лыжы	на 15%
Ружжы палаўнічыя, прылады да іх і боепрыпасы	на 15%
Палаўнічыя і рыбалоўныя прылады	на 10%
Гадзіннікі нарочныя	на 5%
Гадзіннікі кішаньныя, наценныя і іншыя	на 10%
2. Знізіць аднаведна цэны ў рэстаранах, сталовых і іншых прадпрыемствах грамадскага харчавання.	

Недапрацаваны спектакль

У лабараторыі амерыканскага прафесара хіміі Сідзіа працуюць над стварэннем смертнасця радэаактыўнага пилу. Сідзіа лідэра фінансуюць Паўднёвы трэст фарбавальнай прамісловасці і ваянае міністэрства Амерыкі. Прафесору актыўна дапамагае былы «знакомы» работнік гітлераўскай арміі хімік Курт Шнайдер. Гэтыя «вузгонныя» спачатку выпрабавуюць сваё вынаходства на чалавечых аб'ектах, а пасля рашаюць перавесці на людзей. Для гэтай мэты Сідзіа атрымаў прывараных амерыканскім судом да пакарання смерцю неграў, якія былі асуджаны толькі за тое, што асмеліліся выступіць у абарону міру, супраць падальшчыцкай вайны. Але праграфа сідзіа амерыканцы вырашаюць неграў са звычных лан.

Такая сюжэтная лінія п'есы і спектакля «Шакалы» А. Якабсона, пастаўленага ў Рускім драматычным тэатры БССР. Шакалы — вобразная назва амерыканскай агрэсіі. Азія з іх — на месці! начальніка навукова-даследчага аддзела ваянае міністэрства генерал Мак-Кенэдзі патэтычна заклікае: «... Калісьці рымскія патрыцыі гаварылі: «Дзе добра — там айчына». А дзеці і ўнукі нашы, быць можа, скажуць: «Дзе зямля — там Амерыка...». Другі-ж шакал — азія з дырэктару Паўднёвага трэста фарбавальнай прамісловасці Энтон Брус цынічна дадае: «Так! І да таго-ж — як чортаўска мала трыба для гэтай! Хапіла-б паўсотні тысяч самалётаў, частку з іх — з атамнымі бомбамі, з фарфавымі банкам для мікраскапічных бацляў... Газы п'яўнага скласа... і ўсё...»

П'еса «Шакалы» зрывае маску, якую спрабуюць нацягнуць на себе гаспадары Уол-стрыта і амерыканскі ўрад. Над маскай «дэмакратыі» мы бачым людзей-шакалаў, якія ліхманіваюць падрыхтоўваюць усё неабходнае для ажыццяўлення людскай задушкі.

Выканаўцы ролей Д. Арлоў (Мак-Кенэдзі), В. Афанасеў (прафесар Сідзіа), А. Кістаў (Энтон Брус) знайшлі трыпны рысы для абалодзіць вобразы амерыканскіх падальшчыцкай вайны. Кожны з іх перадае ўласным толькі сваёй ролю характар, манеру трымаць сцэне, дзейнічаць. Таму ў спектаклі не гіпербалізаваны маскі, а мастацкія вобразы, у якіх вяселье якіх не перавыць.

Але рэалістычная трактоўка вобразаў не дзведзена тэатрам да канца. Рэжысёр і асобныя выканаўцы не зусім поўна раскрылі звычную сутнасць падальшчыцкай новай вайны. Генералу Мак-Кенэдзі, які ў п'есе з'яўляецца праварабам Рыджуа, не ўласціва бытавая мяккасць, якой надзяліў гэты вобраз Д. Арлоў.

Не зусім дакладны і вобраз Сідзіа ў выкананні В. Афанасьева. Сідзіа нібы разважае ўвесь час — ці правільна робіць ён, ствараючы смертнасць пилу, у той час, як гэтыя пытанне ніколі не вяртае «сумнення» Сідзіа.

А. Кістаў у вобразе Энтона Бруса знайшоў самую галоўную рысу: цынізм бізнесмена. Але цынізм Бруса Кістаў даўдэ да пладзіннасці, якая ў многім пераўтварае мастацкую цэльнасць вобраза. Кістаў варты было-б змяніць манеру ігры і больш прытрымлівацца мастацкай прадзінасці. У спектаклі даволі ярка паказана, што Амерыка стада на шлях фарызаўцы. Фарызаўцы Амерыку глядач адчувае не толькі на вуліцы, дзе кулукаўскаўцы пад абаронай паліцыі забіваюць людзей. Мы бачым фарызаўцы і ў доме прафесара Сідзіа ў вобразе яго жонкі Дорыс (арт. А. Савіна) і іх сына Гары (арт. П. Бел-

коў) — разбэшчанага фарызаўскага малодчыка. Актарскае выкананне гэтых вобразаў найбольш удалае. А. Савіна правільна асудзіла натуру Дорыс — тупой абывальніцы, паскоры атручнай чалавеканавісціцкай амерыканскай прапаганды. Савінавая абывальніца да ўсяго, туды позірк вачэй, звырнула нянавісць да негрычанкі Мэры — усё гэта А. Савіна перадае з тонкай сатырычнай іроніяй, уласцівай яе таленту.

Даволі ярка намаляваў вобраз Гары малады актёр П. Белкоў. За цынічнай разважасцю Гары адчуваецца грамадзянска-акулакнавец, фарыст, рукамі якога амерыканская рэакцыя робіць свае самыя брудныя, чорныя справы.

У спектаклі паказана, як амерыканскія фарысты выкарыстоўваюць для сваіх злых намераў мэт гітлераўскіх «вузгонных спецыялістаў», катаў з лагераў смерці. Такім з'яўляецца Курт Шнайдер, былы афіцёр гітлераўскай арміі, які дапамагае Сідзіа ствараць смертнасць пилу. Курт Шнайдер у выкананні Я. Карнаухава — пераканаўчы вобраз фарызаўскага паслуха.

Фарызаўцы Амерыкі і падрыхтоўка да агрэсіўнай вайны парадзілі дэмакратыя. У краіне створаны імпатэрыялістычныя таварыствы і гурты, якія заклікаюць «да крыжовага паходу супраць камунізму і дэмакратыі». У спектаклі ўдала паказаны азія з кіраўнікоў спірытычнага гуртка Гідсэн Сміт (артыст Е. Палосін). Сміт не толькі багаты і прамаўляе, але і фінансавы дэлец, вымагаючы адзіна са імпатэрыялістаў Амерыкі. Над маскай дэмакратыі, ханжаскай олейнасці Сміта Е. Палосін востра выкрывае сённяшні амерыканскіх дэлец, які карыстаецца шырмай клікушаста для бізнеса. Асабліва сатырычна востры дасягае гэты вобраз у спалучэнні са спонай панаства так званай «арміі выратавання».

На вуліцы за сцэнай — шум, дзікія гукі аркестра, урыўкі песень, джаазны рытм музыкі. Гэта армія выратавання спраўляе сваё чаровае «багамоле». У той-жа час Гідсэн Сміт «моладзі» за здароўе Гары. Гэтыя дзве «маітвы» рэжысёрам і актёрам зроблены ў плане яркага сатырычнага выкрываў ханжаскай маралі амерыканскіх бізнесменаў.

Нагадаем, на асобныя недахопы рэжысёрскай і актёрскай трактоўкі некаторых адоміх вобразаў, у спектаклі ў цэлым яны паказаны больш ярка, чым становіцца герояў, якія прадстаўлены ў вобразе камуністаў Алана, Дадзі, Міда, Дзіка Джонсана, доктара медыцыны Чарльза Амстронга, служанкі ў доме Сідзіа негрычанкі Мэры, яе сына Бэна, сястры Алана Джон.

Гэтая група герояў у спектаклі неадстаткова процідейчае лагера вайны. Глядач не адчувае, што народныя масы Амерыкі ўзбуджэны валакую несакуральную сілу, якая можа страцьце дзеяні падальшчыцкай вайны. Слаба падкрэслена арганізуючая роля камуністычнай партыі ЗША.

У п'есе ёсць вельмі моцная сцэна размовы паміж камуністам Аланам і маладым прагрэсіўным вучоным Дзікам, які, захваціўшы вулічнай дэманстрацыяй, не прышоў у Камітэт абароны міру. Размова патрабуе валакую стражасці. У спектаклі-ж гэтая сцэна праходзіць не напружана, без патрэбнай палымнасці, бо актёр І. Лакштанаў не жыве думкамі і перажываннямі Дзіка, а ставіцца да іх некалькі іранічна. Калі-б Дзік так-жа страўна ат-

стаўваў свой погляд, як Алан, — безумоўна, сцэна была-б значна мацнейшай. Дарчы змяняць, што наогул актёрскія дзеянні І. Лакштанава мала адпавядаюць вобразу Дзіка, таму рэжысёр трыба перагледзець трактоўку гэтай ролі. Арт. Г. Лакштанаў таксама не знайшоў яшчэ неабходны фарбы для вобраза Алана. Таму роля Алана ў п'еўнай меры недапрацавана.

У сутыкненні з Брусам і Мак-Кенэдзі Алана хочацца бачыць больш спакойным, упэўненым, мужным. А актёр часам залішне нерувецца і гэтым зніжае ўнутраную сілу Алана, які глыбока пераконаны ў справе, за якую змагаецца. Сярод народа Алана хочацца бачыць трыбунам, бо кіруючая роля камуністычнай партыі Амерыкі ў барацьбе за мір ў п'есе раскрываецца ў асноўным праз яго. Алан — стаў камуніст, ён цвёрда ведае, што трыба рабіць. Таму Алан павінен быць абавуленым вобразам камуніста-выхавальца, кіраўніка, барацьбіта за чалавечасці.

М. Кузьменка раскрывае душэўныя пакуты негрычанкі Мэры, якая страціла апошняга сына. Але артстка не стварае яшчэ неабходнага пластычнага малюнку вобраза, моўных інтанацый, тыповых для гэтай герані.

У п'есе ёсць вобраз сястры Алана Джон (арт. І. Лакштанава) — носьбіца пасіўнага гуманізма, тыповага для многіх людзей сучаснай Амерыкі. Глядач бачыць Джон спачувальную і няшчасную неграм, адольнай праціць за іх слёзы, але больш яна нічога не робіць. І толькі дзякуючы ўдзяленню на яе прагрэсіўных людзей, дзякуючы ўрачце становіцца на шлях арганізаванай барацьбы. Артстка прадзіва стварае вобраз Джон, хоць у ігры яе ёсць аднатоннасць, якая снадарожнічае таленавітай артсткай ў большасці ролей, якія яна выконвае.

Ёсць асобныя недахопы і ў рэжысёрскай трактоўцы спектакля. Так, вельмі зацікаўны першы два акты. Рэжысёр В. Федараў яшчэ не дамога ад выканаўцаў патрэбнага рытма, няма сапраўднай эмацыянальнай кандэнсацыі і таму бедна праходзіць рад сцэн гэтых актаў.

Фінальную сцэну сутыкнення падальшчыцкай вайны з народам трыба зрабіць больш дзейснай. Яна цярп гучыць толькі як сямейны пратэст у асяроддзі невялікай групы людзей, якія зацікаўлены ў вызваленні асуджаных неграў. Гэтую-ж сцэну хочацца ўбачыць, як валакая абурэнне народнага мас супраць антынароднай дзейнасці магнатаў Уол-стрыта.

Асноўная схватка лагера вайны і лагера міру адбуваецца на сцэне. Але, апрача таго, мы павіны адчуваць сутыкненне гэтых двух сіл і за сцэнай, на вуліцы горада. Шляхам музычнага і шумавога афармлення спектакля трыба стварыць атмасферу, якая перадавала-б настрой гэтай барацьбы. Гэта — другі план спектакля і ён павінен умацніць таму барацьбы за мір, зрабіць яе больш маштабнай і масавай.

Трыба сказаць, што другі план ажыццёўлены не зусім удаа. Няма ілюзій ўзнікнення, умацнення і атухання шуму навоўну, які праходзіць па вуліцы. Шумовае афармленне наогул слаба арганізавана. Неабходна зрабіць больш выразным тэкст, які даяляе за вуліцы.

Для таго, каб спектакль «Шакалы» загучаў са сцэны Русакага тэатра з усёй вострай рэалістычнай сатыры, уласцівай п'есе Якабсона, неабходна ўдасканаліць актёрскае і рэжысёрскае майстэрства.

П. СУШКО.

Літаратурная хроніка

Сёння ў памяшканні тэатра імя Янкі Купалы праўленнем Саюза савецкіх пісьмемнікаў БССР і Інстытутам літаратуры і мастацтва Акадэміі навук БССР наладжваецца літаратурны вечар, прысвечаны 85-годдзю за дня нараджэння вялікага рускага пісьмемніка Максіма Горькага. Уступнае слова на вечары зробіць Міхась Лынькоў, з дакладам аб творчасці пісьмемніка выступіць М. Ларчанка. Артсты выканаюць творы М. Горькага на беларускай мове.

Днямі адбыўся сход пісьмемнікаў, якія працуюць у жанры сатыры і гумару, з удзелам членаў рэдакцыі часопіса «Воля». Быў абмеркаваны артыкул газеты «Савецкая Беларусь» пад назвай «За баявы, наступальны сатырычны часопіс». Выступіўшы на сходзе К. Крапіва, Я. Брыль, П. Кавалёў, М. Лужанін, І. Грамовіч, А. Астрэйка, А. Рылько і іншыя падкрэслілі, што артыкул свечасваа ўзнімае пытанне аб якасці сатырычных і гумарыстычных твораў у беларускай літаратуры, аб усмертным развіцці гэтага жанра. Сход наменіў рад мер па палепшэнню работы пісьмемнікаў у галіне сатыры і гумару. Праўленнем Саюза пісьмемнікаў БССР прынята рашэнне аб аднаўленні работ секцыі сатыры і гумару. На сходзе ўдзельнічалі сярод іншых А. Куляшова (нам. старшын), В. Зуба (сакратар), А. Астрэйка і А. Рылько. Сход даручыў бюро выпрацаваць план работы секцыі на блэйжышых тры месяцы.

На прэзідыуме Саюза савецкіх пісьмемнікаў БССР абмеркавана справадача аб рабоце секцыі лаяці. Старшыня бюро К. Кірзэнка расказаў аб новых творах п'яўцаў, якія былі абмеркаваны на сходзе секцыі. Секцыя збіралася каля 10 разоў. Найбольш цікавымі былі сходы па абмеркаванні новай п'ямы А. Куляшова «Граніца», новых вершаў М. Танка і іншых.

Прэзідыум прапанаваў бюро секцыі актывізаваць сваю работу па разгляду і абмеркаванні пытанняў майстэрства, праблема тыповага і вывучэння творчасці В. Маякоўскага.

«Літаратурная газета» — орган праўлення Саюза савецкіх пісьмемнікаў Азербайджана змясціла старонку, прысвечаную беларускай савецкай літаратуры. У артыкуле С. Майхровича расказаўца аб пэвальных пэспехах нашай літаратуры. На старонцы змешчаны таксама вершы А. Куляшова, П. Броўкі, П. Глебкі і К. Кірзэнка і апаваданне П. Кавалёва «Знаёмства моцных».

Адбылася сустрэча пісьмемнікаў з работнікаў Мінскага аўтазавода. Уступнае слова аб беларускай літаратуры зрабіў Міхась Лынькоў. Затым п'яты А. Куляшоў, П. Броўка, М. Танк, П. Панчанка, К. Кірзэнка, М. Лужанін і П. Пестрак прачыталі свае новыя вершы, прысвечаныя будоўшаму камунізму, Савецкай Радзіме, таварышу Сталіну.

Сустрэча прайшла з вялікім пэспехам.

Раман Івана Шамякіна «Глыбокая пільна» вышаў сямідзесяцітысячным тыражом у Дзяржаўным выдавецтве мастацкай літаратуры (Масква). Дзяржаўнае выдавецтва дзіцячай літаратуры выпусціла зборнік апаваданняў Івана Шамякіна «У Маскву».

Зборнік змяшчае ў сабе наступныя апаваданні: «У Маскву», «Наташа», «Падарунак правальору», «У снежнай пустыні», «Хлопчык з-за акіяна».

раў, без якога-небудзь п'яўнага знешняга выгляду. Усё новае і новае людзі ўваходзяць у раман літаральна на кожнай старонцы для таго, каб потым непрыкметна знікнуць, не пашыўшы і следу ў памяці чытача. І чытач, натуральна, недаўмажна націскае п'ячыма: для чаго-ж, нарэшце, гэты калейдаскоп імён і прозвішчаў? Яны-ж, гэтыя прозвішчы, заснаваныя, асаўваюць на другі план галоўных дзеючых асоб, якія адзінавацца ад другародных персанажаў толькі тым, што іх прозвішчы паўтараюцца некалькі разоў.

Ранняя вясно

Першая кніга маладога пісьмемніка Міколы Ракітнага «Ранняя вясно» змяшчае дваццаць апаваданняў і тры нарысы. Героі гэтых твораў — звычайныя, непрыкметныя на першы погляд людзі і іх штодзённымі клопатамі і турботамаі. Аднак сочыць за іх жыццём з цікавасцю і з пацудам любасці. Справа ў тым, што аўтар амаць у кожным творы ўмеє знайсці той пункт, з якога чытачу добра відаць жыццё гэтых людзей. М. Ракітна любіць сваіх герояў і, ажно належыць да іх раскрываць сямейнае жыццё, ён не аддзяляе іх ад агульнага жыцця, ад агульнага лёсу чалавечасці.

Маладому пісьмемніку ў лепшых апаваданнях удалося стварыць жывыя вобразы з іх вясючальна-вясючальнымі імкненнямаі і адчуваннямаі.

У цэнтры апавадання «Першая запавядаў», ажно належыць да іх лепшых у зборніку, стаіць вобраз старшынні ўбуйненага калгаса «Чырвоны авангард» Фядоса Калістратавіча Шуміга. Пятнаццацігод ён працуе старшынёй калгаса, і ўвесь гэты час «Чырвоны авангард» заўсёды быў на першым месцы ў раёне па выкананні дзяржаўных заданняў. Аднак Шумігай, будучы добрым вопытным гаспадаром, які сам усё дагледзіць і праверыць, хварэе на залішняе самаўпэўненасць. «Гэтая самаўпэўненасць часам завадзіла яго ў непрадбачаны тупік, і тады Шумігай, ратуючы свой аўтаргэт, не грэбаваў ніякімі сродкамаі».

Так вост і цяпер Шумігай везе на алеватар надбара высушанае збожжа. Ён спадыецца, што яго дачка, якая працуе галоўным лабарантам «Загэтобжжа», не стане «такую сівраў, як заважанне бацькам пяршынства, размяньваць на нейкі долі працанта вільготнасці збожжа!»

Непакоі і трывога ў душы Шуміга распе. Яму здаецца, што ўсё ведаюць, чаго ён сам прыхаў на прыёмачны пункт, і ўсё глядзяць на яго з нейкай загадкавай усмешкай.

«Вось каму добра: дачка таловны лабарант... — гаворыць шеста з прысутных у канторы «Загэтобжжа». І гэтая, можа нават жартам сказаная, фраза кілае Шуміга ў пот. Ён некае нясема ўваходзіць у пакой лабаранта, садзіцца на задзік і выцірае хустачкай твар.

«Ну і гарачыня!.. Ты на выходы да нас не збіраеш? — сшытаў ён у дачкі, быццам дэля гэтага толькі і зайшоў. — Можа «Масквіча» падгнаць?»

Аўтар на гэтым мог і спыніць сваё апаваданне. Чытачу было ўжо ясна, што ў той напружанай барацьбе, якая адбувалася ў душы героя, сумленне перамагло. Пытанне — што лепш: ці застацца без славы, але сумленным чалавекам, ці са славай, але без сумлення, — гаворыць аўтар, — было вырашана.

«Назад... У «Авангард»... Сушыць, хлопцы, сушыць... — зусім ужо спакойна гаворыць Шумігай, і яго машына з вільготным збожжам накіроўваецца ў калгас».

Перад чытачом паўстае жывы чалавек з уласцівымі яму рысамі характару.

У другім плане напісана апаваданне «Падарунак». Змест яго вельмі просты. Мікалоў Парамкі, якому падарвалася пад семдзесят год, толькі надаўна пачаў жыць у дастатку. Гэтыя новыя жыццё пачалося гатаў, калі ў іх вёсцы быў арганізаваны калгас. Дарослыя дзеці Парамскага раз'валілі хто куды. Кожны з іх знайшоў

Мікола Ракітна. «Ранняя вясно», апаваданні і нарысы. 169 старонак. Дзяржаўнае выдавецтва БССР. Рэдакцыя мастацкай літаратуры. Мінск, 1952 г.

сабе дарогу ў жыцці. Азія быў машыністам на чыгуныцы, другі — лётчыкам, трэці працаваў у Кахоўцы на вялікай будоўлі коўзіма.

Пісьмемнік здолеў заарнуць у душу чалавека і паказаць яго глыбокі адчуванні, а праз іх і тым змені, якія адбыліся ў жыцці людзей.

Светлай рамантыкай вее ад апавадання «Ранняя вясно». Баханне двух маладых людзей — шафера Алесія Наркевіча з калгаса «Чапаеў» і Тоні Кашкан з калгаса «Маяк камунізма» складае яго змест. Шчырым пацудам абесныя думы маладых людзей аб жыцці і аб штодзённых справах. Але гатаму пацуду аднойчы быў нанесены ўдар: Алесіей вяртаўся на сваім «Зісе» са стаяці і ўбачыў на дароце хлапца і дзіўніку. Ён напаяжыў быў спачатку падрэці іх і «ўжо выключыў счыпленне, каб прыніць машыну». Аднак, пазнаўшы Тоню, якая ішла з нейкім хлапцом, Алесіей, не памячыў сабе, уключыў скорасць і віхрам пачаўся дадзель. «Схмануўся ўжо метраў за сто. Што ён нарабіў! Дрыжачымі рукамаі спыніў машыну. Вылез з кабіны, абшыў вакол «Зісе», без ніякай патрэбы пакротаў замкі кузава, і ні разу не аглянуўшыся назад, на дарогу, сеў і паехаў. Усё было страчана».

Аўтар зноў-такі знаходзіць прадзіваў дэталю ў паказе паводні Алесіей, і гэты прадзіваў раскрывае яго псіхалогію. Вось чаму чытач верыць і далейшым учынкам героя.

Вацька Тоні паказвае Алесію сшытаў, дзе рукою дачкі адзначана, колькі і каму адпущана вугалю.

«У пачатку старонкі было запісана: «Калгас імя Сталіна, Буркаўскага сельсавета — 120 кг, калгас «Чырвоная ніва» — 55 кг». Усё гэта было падкрэслена, а ніжэй уся старонка была сшытава знаёмым Алесію лічбамі — 18 — 30. У цэнтры іх было напісана «А», і той, хто напісаў літары, відаць, у доўгім роздуме, дзесяці разоў абводзіў яе алукіам, аж пачуў месцамі не прадарлася перава». Гэта быў нумар яго машыны. Алесіей зразумеў усё, і валакая раласці атарнула яго, надала яму сілу, і ён гатаў быў хоць зараз выканаць любое даручэнне і, не зваяжучы на стомленасць, ехаць хоць на край свету.

Палітра М. Ракітна даволі багатая. Поруч з лірычным колерамаі мы знаходзім у ёй і цёплыя гумарыстычныя адценні. Такімі фарбамі напісана апаваданне «Свае людзі». Чытач з усмешкай сустракае хітрыкі Дубравецкага і яго жонкі Матруны, накіраваныя на тое, каб перацягнуць у свой калгас вядомага садоўніка Купрыяна. Аўтар высмейвае іх намаганні, але гумар яго цёплы, бо выкаваны ён не злымі намерамі герояў, а іх шчырым жадааннем завесці ў сваім калгасе добры сад.

Не ўсё апаваданні ў зборніку напісаны роўна. Не ўсёды пісьмемнік дасягае выразнасці і пераканальнасці ў псіхалогічнай характарыстыцы сваіх герояў («Ліст з калгаса», «Шчэпаўны сям'я»). Некаторыя апаваданні павярхоўныя, малазначныя («Сваты», «Землякі»).

Сустракаецца ў стылі аўтара неатрэбная кніпацэсць, нахштат: «расшыла саваю пшышную квецень прыгажуня-вясна». Ёсць лаяпусы і ў мове (пагрукочвалі, папрыскаў, усплёскаў рукамаі, хлопці! снугу і іш.). Аднак, першая кніга М. Ракітнага — свечданне таго, што перад намі з'яўляюцца пісьмемнік са своеасаблівай манерай п'ясы, які праз трытму мастацкую дэталю ўмеє раскрыць пацуду чалавека, ўмеє стварыць цікавую карціну жыцця.

Ніна ГЛЕБКА.

Безадназнасць перад чытачом

Пра Вялікую Айчынную вайну, пра мужнасць, агуртаванасць і герызм савецкага народа, які разграміў гітлераўскую армію і выратаваў чалавечасць ад фарызаўскага зняволення, напісана многа добрых кніга на мовах усёх народаў Савецкага Саюза. З цікавасцю бачыць чытач новую кнігу «Зямля ў агні» пакуць што невадомата яму аўтара Міхала Стадніка.

Раман «Зямля ў агні» адлюстроўвае падзеі ў жыцці нашай краіны ад першага да апошняга дня Вялікай Айчынай вайны. У першы дзень вайны з'яўляецца на старонках рамана галоўны герой савецкай афіцёр Міхал Кудэнка, і ў апошні дзень, у дзень нашай перамоты над гітлераўскай Германіяй, развітаецца з ім чытач у канцы твора. Значыць, раман павінен расказаць пра гістарычна важныя падзеі ў жыцці нашай краіны, пра лёс цалага пакалення савецкіх людзей-пераможцаў. Таму зразумела тая адказнасць, якую браў на сваё аўтар, што напісаў кнігу, і выдавецтва, якое выпусціла кнігу ў свет.

Міхал Кудэнка — найбольш яскрава і пераканальна вышисаны вобраз рамана. Ён пачынае вайну камандзірам стралковай роты, старшым лейтэнантам, а заканчвае яе падальшчыкам, камандзірам праслаўленага талкавага палка. Шлях вялікі, цяжкі.

Аўтар павінен быў паказаць, як праішоў савецкі афіцёр гэты дзікі шлях, як паступова, ад бою да бою, удасканалываўся яго баявое майстэрства, змяняўся, азгартоўваўся яго характар. На задуме аўтара Міхал Кудэнка — збіральны воб-

раз, тыповы вобраз перадавога савецкага афіцэра герызанскай ваяны гатаў. Не раскрыўшы ўнутраны свет гатога чалавека, не паказаўшы яго пацуды, думкі, душоўныя перажыванні, — значыць не сказаць галоўнага.

На жаль, у рамана М. Стадніка атрымаўся іменна так.

Вось першы бой, у якім удзельнічае малады афіцёр Міхал Кудэнка. Якія пацуды, думкі выклікае ён у героя рамана?

«З міжвольным хваляваннем чакаў ён (Міхал Кудэнка) першай сутычкі з ворагам. Не заходзячы ў бліндаж, ён лёд пад дэвам на плашч-пазатку і, гледзячы праз цёмнае лісце на адзіночную перачку, з трывогаю думаў пра будучы, якая ясоўваецца на краіну».

Некалькі ніжэй:

«Вось яны, мае таварышы, — думаў ён, — з якімі дзядзёцка адбіваць націск ворага. Нічога, стрыммаем. На тое мы і савецкія людзі!...»

І ўсё. Кудэнка — дзейнічае, камандуе байдзімаі сваёй роты, прыяўляе асабісты герызам, дапамагае суседнім падраздзяленням. Першы бой апісаны М. Стаднікам з дакладным веданнем абстаноўкі, тактыкі баявых дзеянняў. Гэта-ж падрабозна паддзены і ўсе астатнія баявыя эпіды, якіх у рамана вельмі многа. Але-ж «Зямля ў агні» — не падручнік па тактыцы і стратэгіі баявых дзеянняў, а мастацкі твор, і чытач хоча бачыць у ім, што забеспечыла нашу перамоту над брэнгаварцамі, добра ўброенай гітлераўскай машынай разбурэння. Гэта што можа быць раскрыта толькі тады, калі бачыць яскрава і пераканальна паказаны ўнутраны свет савецкіх воінаў — патрыотаў Радзімы,

якіх ўзняліся на герызанную барацьбу за перамоту над лютым ворагам. А вост гэтага ў рамана і няма.

А. ФАДЗЕЕЎ

Некаторыя пытанні работы Саюза пісьменнікаў

1. Аб рамане В. Гросмана „За справядліваю справу“

У ацэнцы рамана В. Гросмана «За справядліваю справу», якая прыняла да таго, што раман у такім выглядзе паявіўся ў друку, большасць рэдакцыйнай калегіі «Новага міра» і большасць сакратарыята Саюза пісьменнікаў зрабіла памылку — памылку ідэйнага характару. Найбольша аднаасобна за гэтую памылку ляжыць на мне і на А. Твардоўска, наколькі імя наша няправільна думка аб рамане ў значнай меры вызначыла памылку сакратарыята і рэдакцыі. Пастараўся раскрыць сабе нашай памылкі і зрабіць з не неабходны вывады.

Як можна вызначыць тэму агульнаважнай першай кнігі рамана, калі разглядаць гэтую тэму з пункту гледжання аўтарскай прэтэнзіі? Я думаю, гэтую тэму можна вызначыць у агульных рысах так: «Сведзе людзі ў абароне Сталінарада». Але ў цэнтры твора пастаўлены людзі, якія ніяк не могуць прадстаўляць совецкіх людзей на фронце і ў тылу, і асабліва ў перыяд абароны Сталінарада. На сутнасці справы, не паказаны ні героізм нашай арміі, ні прафійны героізм нашай рабочага класа, каласнага сялянства, інтэлігенцыі. Пастаўлены ў цэнтры падзей сям'я Шапаншніковых, наўмысна «будаўніцтва». Гэтая назва частася сцэнарыя, інтэрв'ю сям'і Шапаншніковых і ўсё, хто з ёю звязаны, кладзе пячатку на ўвесь раман.

Комуністы, такія, якія яны паказаны ў рамане Гросмана, не могуць прадстаўляць нашу партыю, як кіруючую і накіроўваючую сілу совецкага грамадства: яны не надзелены тымі рысамі, якія характарыстычны дзеячы ленынска-сталінскага тыпу.

Уся расстаноўка сіл у рамане такая, што найбольш актыўныя сілы нашата совецкага грамадства або не вылучаны на першы план або даны бядна. Такі паказ людзей і падзей у рамане не вынікаючы. У аснове рамана ляжыць рэакцыйная ідэалогічная філасофія, якая выказана вуснамі дзеючых асоб рамана — акадэміка Чэпыжына і прафесара Штрума, якіх аўтар выбіраў, як галоўных выказнікаў яго ўласных поглядаў.

Сутнасць гэтай філасофіі не нова: яшчэ быццам бы ў аснове сваёй яшчэ неапаганнае, у жыцці ўсё паўтараецца, развіццё здзяйсняецца па кругу. Германскі фашызм расцэлювае тым, што ў народзе існуюць нібы адвечныя пачаткі жыцця — пачатак добра і пачатак зла. У залежнасці ад акалічнасцей, у народзе, гэтак-жа як і ў чалавеку, на паверхню ўспывае або пачатак добра, або пачатак зла. Сутнасць фашызма, па Чэпыжыну і Штруму, складаецца ў тым, што пачатак зла ўспывае на паверхню ў германскім народзе. Ці праба гаварыць, што гэта марксісцкая, антыленінская «філасофія гісторыі»?

Тэорыя «кругавароту» не новая і для самота Гросмана: ён праводзіў яе яшчэ ў п'есе «Калі верыць піфагаўраў». Спробы прасунуць гэтую рэакцыйную тэорыю ў нашу літаратуру былі і раней. Тэорыя ўспомінецца, напрыклад, некаторыя літаратурныя дыскусіі 1939—1940 гг. і выкрытыя тады-ж выказванні М. Ліфшыца ў часопісе «Інтэрнатурны крытык» аб «вечных катэгорыях рэчаіснасці», аб тэорыі «кругавароту». Для падвержання гэтай кругавароту Ліфшыц спасылаўся на Віка, на Геральта, на Экезіяста. Але ён умовіваў, што гэтую рэакцыйную ідэю ў наш час падняў на пачаткі — і не выпадкова — адзін з ідэолагаў загніўшага капіталізма Шпенглер.

Няма чаго і гаварыць аб тым, наколькі верога гэта ідэя нашага марксісцка-ленінскага светапогляду.

«... Дыялектычны метад, — вучыць таварыш Сталін, — лічыць, што працэс развіцця працуе ў руху не як рух па кругу, не як простае паўтарэнне прой-дзенага, а як рух наступнавы, як рух на ўзыходзячай лініі, як пераход ад старага якаснага стану да новага якаснага стану, як развіццё ад простага да складанага, ад ніжэйшага да вышэйшага».

Рэакцыйная тэорыя адвечных пачаткаў жыцця, якія не змяняюцца, а толькі перамяшчаюцца, ляжыць у аснове рамана Гросмана. І з гэтага пункту гледжання аўтару аручыць, каб у цэнтры рамана знаходзіліся людзі, існаванне якіх было непафасна барацьбы і вялікімі ідэямі пераўтварэння грамадства, а будучыні жыцця. «Парадак і беспарадак, спакой і рух, — высокародная прастата і спаконная веліч» у супрацьлеглым бунным правам жыцця — усё гэта паняцці, якія адносяцца да вечных катэгорыяў рэчаіснасці, — пісаў у свой час Ліфшыц, быццам упярэджаючы паяўленне рамана Гросмана.

Мы зусім не хочам сказаць, што Гросман не меў права ў сваім рамане вывесці «прафесара», які прытрымліваецца падаблага ролю поглядаў. Неправільна было-б з крытыкі рамана Гросмана на старонках совецкага друку зрабіць вывад, што паказ людзей, якіх супрацьстаяць нам, людзей з варожай філасофіяй, недапушчальны ў совецкай літаратуры. Наадварот, мы можам і павінны паказаць нашых праціўнікаў, каб яшчэ ярчэй паказаць правату нашых поглядаў і перамогу

Скарочаная стэнграма дэкларацыя на прэзідуме правлення Саюза пісьменнікаў 24 сакавіка 1953 года.

нашай справы. Але Гросман надзяліў Чэпыжына і Штрума сваёй падкрэсленай аўтарскай сімпатіяй. І гэта робіць для чытача ясным, што рэакцыйныя погляды Чэпыжына і Штрума з'яўляюцца поглядамі аўтара.

Не за тое ганяць раман Гросмана, што людзей, якія пагралі ў «будаўніцтва» жыцці, няма ў совецкай рэчаіснасці або што такія сям'я, як сям'я Шапаншніковых, не можа існаваць. У выніку нехочаў нашай выхаванчай работы і супярэчнасцей нашага развіцця, у нас яшчэ добра памятаюць выконваюць свае службовыя абавязкі, але інтарэсы якіх абмяжоўваюцца толькі кругам сям'і, або, ва ўсім выпадку, не выходзяць за межы дробных будзённых інтарэсаў. У нас ёсць людзі, якія нясуць у сабе адкрытыя або прыкрытыя прыгожыя фразы перахрыты абыватальшчыны. Паказ такіх сям'яў магчымы і карысны. Але Гросман зрабіў падобную сям'ю як-бы галоўнай выказніцай пачуццяў совецкіх людзей.

Паставіўшы гэтую ў агульным абматальскую сям'ю ў цэнтры рамана, ён тым самым сказіў жыццё.

Адуль атмасфера ўчэрбнасці, асуджанасці, якая накладвае на раман пячатку песімізма? Калі ўсё ў жыцці вяртаецца па кругу свае, калі ўсё наземна, тэды войны на свеце наземныя і жыццё людзей таксама наземнае. Людзі робяць усювага ролю намаганні, змагаюцца і інашае і інашае, але, урэшце, жыццё іх застаецца ў агульным бессяоўным і трагічным. Вос, узласна кажучы, уся «філасофія» гэтага рамана. Адуль прынцыпова будзённасць большасці дзеючых асоб і неабоўнасць іх выпадкасцей пачаў і неабоўнасць іх. Аўтар разумее неабходнасць удгнунць у арбіту рамана прадстаўнікоў розных слаўў нашага грамадства, але дзякуючы нявернай канцэпцыі раман не расце ў глыбіню, а толькі разрастаецца ў шырыню, і адуль яго кампазіцыйная рыхласць. Многія ў агульным правільныя палажэнні — напрыклад, аб ролі партыі, — даны ў рамане толькі дэкларацыйна.

У абматальцы шахцёра Новікава або ў карцінах каласнай працы ў канцы першай кнігі рамана адуцаецца паспеліваць аўтарскага пра, якая паказвае, што аўтар ніша гэта без любові і нібы па абавязку. Манеры Гросмана ўласціва аб вялікім і аб малым пісаць роўным голасам і доўга.

Разам з тым раман напісаны чалавекам, які ўладае несумненным прафесійным умешнем. Талент аўтара бачны ў раздэ сця і ў раздэ вобразаў. Жывое жыццё з яго высокім змаганнем, тое рэальнае жыццё, якое адбывалася па-а раманам, гэтак жыццё, яе-не, і разрывае наўмысна будзённае апавяданне, заўялае аб сабе. У рамане ёсць добрыя, прадзівыя старонкі, якія адносяцца да вобразаў Вялікава, Вязрокіна. Моцныя былія эпизоды ў раздэлах абароны вакзала і некаторыя іншыя фантэавыя сцены. Востра паказаны фашысцкі дагер. Аднак гэты бок справы не можа зняць ідэйнай загнанасці рамана ў цэлым і выніковага адуль яго каронага ідэйна-мастацкага недахопу — нявернага падыходу да пачазу совецкага чалавека, прымяненне яго.

Вос чаму наша памылка павінна быць прызнана буйнай памылкай. Яна сведчыць аб тым, што мы, людзі, якія дупецца ідэ, не правільні неабходна ідэйнай патрабавальнасці і прынцыповасці і, такім чынам, садейнічаі паяўленню ў друку рачы ідэалагічна шкоднай.

Кім чынам атрымалася, што большасць сакратарыята, дзе ёсць адносна вопытная ў літаратурных справах людзі, якім чынам атрымалася, што яны маглі прагледзець такія буйныя ідэйныя заганы рамана? Ці былі да паяўлення рамана ў друку голасны, якія сігналавалі-б аб гэтым? Так, такія голасы былі, і іх было намага.

Вакол гэтага рамана і да паяўлення яго ў друку ішла дыскусія, якая прыгнуса рад гадоў. Гэтая дыскусія, на жаль, не дыйшла да шырокай літаратурнай грамадскасці, яна вялася ў вузкім асяроддзі рэдакцыі і сакратарыята і ўжо пасля надрукавання рамана вылезла кратечам на прэзідум ССР — наш орган, які павінен быў-бы рашыць такія прынцыповыя пытанні.

Калі гэты раман упершыню паявіўся ў рэдакцыі часопіса «Новый мир», В. Аганцаў на паседжанні рэдакцыі часопіса самым рашучым чынам раскрытыкаваў раман імяна за тое, што ў ім змяшчаецца рэакцыйная філасофія.

Калі раман перайшоў на разгледжанне новага складу рэдакцыйнай калегіі «Новага міра», там разгаралася дыскусія з паводу рамана. Гэтая дыскусія была перанесена на сакратарыят Саюза, дзе выступав М. Бубенаў, які сказаў:

«У рамане няма атмасферы абароны Сталінарада, сапраўдных яго героёў, партыйнай арганізацыі, рабочага класа... Раман так прасякнуты абыватальшчынай, машынастам, што гэта не совецкая інтэлігентная сям'я, а аднекуль з мінулага... Калі ўвесь гэты свет вышліў на старонкі рамана «Сталінарад», дык гэта гучыць паказам на абаронаў Сталінарада».

На гэтым-жа паседжанні сакратарыята выступіў В. Катаеў. Ён сказаў аб Гросмане і яго канцэпцыі: «Я не люблю яго прэтэнзіі на філасофію. Галасной палемізацыяй з Т'ерам, з традыцыйнымі ўяўлення-

мі аб Айтчынай вайне, з... у нас маральна-палітычнае адзінства, я думаю так, як думае партыя... Калі пачынаць філасофію «самадзейнасць», яна абдымае гэты раман».

Раман не раз перабраўся. Дыскусія яшчэ раз разгарнулася на сакратарыяце, і ўсё названыя таварышы пацвердзілі свой пункт гледжання. Да іх далучыўся В. Казеўнікаў: «Людзі напісаны з пункту гледжання мастацкага велікі жыва, але не паказана наша грамадская сіла ў гэтых людзях... У іх няма тых вялікіх масцаў, тым, што мы называем пачуццём совецкага патрыятызма».

Калі раман вышаў у свет, задоўга да паяўлення артыкулаў у совецкім друку, на першым абмеркаванні рамана ў секцыі прозы выступіў т. Казлоў, адзін з рэдактараў Ваенвыдавства. Адуца раман была дадзена ім у асноўным няправільная, але ім была выказана істотная заўвага, якая не была прынята нікім да ўвагі.

«Хацелася-б указаць на памылку, якая ёсць у філасофіі Гросмана. Мне здаецца, гэтая памылка зрабіла памылка, якая была дапушчана ў «Калі верыць піфагаўраў»».

Такім чынам, было дастаткова галасоў у адрозні гэтага рамана, якія павінны-б былі нас насцяржыць, прымусяць прызадумана. Але чаму-ж гэтага не адбылося? Таму што і ў Саюзе совецкіх пісьменнікаў і ў рэдакцыйных калегіях складалася такое становішча, пры якім раншнее многіх пытанняў ідэйнага парадку — адзінка творца, фармулёўка той або ін-

2. Аб памылках рэдакцыі часопіса „Новый мир“

Памылка з раманам Гросмана вуснамі сакратарыята Саюза пісьменнікаў уваляла прааналізаваць работу часопіса «Новый мир».

У рабоце часопіса «Новый мир» ёсць многа памылак. Ёсць памылкі ідэйнага характару, надзвычай істотныя для нашай літаратуры. Ёсць і проста правыя неахайнасці ў рабоце над раздэганнем часопіса.

Як вялома, у часопісе «Новый мир» быў надрукаваны антыпатрыятычны артыкул А. Гурвіча «Сіла становічага прыкладу». Памылка гэтая зроблена быў таксама пры падрыхцы членаў сакратарыята — Фадзеева і Суркова, што, аднак, не здымае аднаасобна з рэдакцыі часопіса.

У часопісе быў надрукаваны ідэйна няверны верш Н. Асеева «Іва».

У часопісе «Новый мир» паявіўся артыкул В. Агнёва «Янасці», які даваў няправільную, зыходзячую з групавых пачаткі адрозні спадчыны Маякоўскага.

Буйнай памылкай часопіса «Новый мир» з'яўляецца тое, што ён надрукаваў аповесць Э. Казакевіча «Сарда друга» (№ 1 за 1953 г.). Аповесць гэтая радям сваёй бакоў пераказаная з тым, што падверглася крытыцы ў рамане Гросмана. На гэтай аповесці таксама ляжыць адбітак учэрбнасці, як-бы асуджанасці людзей. У паказе людзей Казакевіч не ў такой ступені, як Гросману, але тамама ўдзіва манера наўмыснага прымянення германскага вобразу, напрыклад, капітана Бадейкіна, выдатнага камандзіра ваеннага кацера. Ён паказаны ў сваёй сям'і так, што нават сам Казакевіч гаворыць, што іншы, паглядзеўшы на гэтую мяшчанскую карціну, не станаў-бы правільнага ўяўлення аб Бадейкіну. Але ці срываўліва гэта для характарыстыкі імяна такога чалавека?

Возьмем эпизод, калі Акімаў, галоўны герой аповесці, цэльны чалавек, прыходзіць з таварышам да адзіночых настаўніц. Вярнуўшыся да сяброў, сярод якіх і любіма Акімавым дзятчына, Акімаў трымае сабе, як быццам нічога не здарылася, і сам гаворыць аб сабе: «Як доўка чалавек умее ўгойваць свае непрыгожыя талыны».

Ці маглі здарыцца з героем тое, што адбылося ў Акімава з настаўніцай? Чога не бывае ў жыцці! Але ці так трымаў-бы сабе Акімаў, вярнуўшыся да сяброў і любімай дзятчыны? Не, такі чалавек, як Акімаў, сароміўся-б і ўнутрана асуджаў сябе. Паказаны ў рамане добры інтэлігент — бацька Ані Белазэравай. Яна, не скажыць бацьку, вышла замуж, зацярарала. Бацька, нават не даведваючыся аб тым, што яна вышла замуж, кідае дзяржуню дачку і ад'язджае. Гэта вельмішва.

Так, чалавека праба паказаць усёбакова, у становічы і ў недахопах. Так, мы ведаем, што робацца больш або менш дронныя ўчынкі і добрымі людзямі. Але важна бачыць у чалавеку галоўнае, важна правільна бачыць стымулы паводін чалавека і як чалавек рэагуе на свае ўчынкі, і наогула глядзець на яго з твару, а не заду.

У аповесці Казакевіча людзі жывуць, як трава расце, бяздума. У яго героіх пры ўсім тым, што яны ў большасці сваёй людзі цэльныя, не толькі не завестрана, а большай часткай зусім не паказана іх ідэйнае жыццё. І атрымываецца, што, хаця людзі робяць гераічныя ўчынкі, яны не жывуць, а поўзаюць па жыцці.

У аповесці Казакевіча ёсць і такія «філасофскія» разважання, якія пераклікаюцца з раманам Гросмана. У канцы аповесці, калі гіне Акімаў, робіцца спроба расказаць аб тым, што ён адуцаў у непрытомным стане перад смерцю.

«Вос качка стала невыносна моцнай, так што боль усё больш паявічаўся, так што нехта было трываць, таму што дзяржаўныя ўказанні».

шай сур'ёзнай праблема — велікі часта залежыць ад думкі некалькі чалавек з кіраўніцтва. У нас вельмі радка прымяняюцца нармальны прынцып калегіяльнасці ў рабоце.

Сакратарыят Саюза пісьменнікаў, калі ўздыць яго маскоўскую частку, толькі фармальна складаецца з дзесяці асоб, а рэальна дзейнічае ў значнай больш вузкім складзе. Працуюць заўсёды адначасова два-тры чалавекі, якія, між іншым, цакам падмянілі і работу прэзідума. А прэзідум-жа прадстаўляе самы разнастайны сілы нашай пісьменніцкай арганізацыі і на сутнасці імяна ён павінен быў-бы рашаць асноўныя ідэйныя, творчыя пытанні нашай літаратуры, з улікам грамадскай думкі, на аснове крытыкі і самакрытыкі.

Такі адзін з вывадаў, што можна зрабіць з памылкі, якая дапушчана па раману Гросмана «За справядліваю справу».

Наш абавязак помніць заўсёды аб тым, што па пытанню аб калегіяльным кіраўніцтве ў нас ёсць вычарпальнае ўказанне таварыша Сталіна. Ён гаворыць:

«Не, аднаасобна нехта рашаць. Аднаасобны рашэнні заўсёды або амаль заўсёды — аднабожны рашэнні. Ва ўсякай калегіі, ва ўсякім калектыве, ёсць людзі, з думкай якіх трэба лічыцца. Ва ўсякай калегіі, ва ўсякім калектыве, ёсць людзі, якія могуць выказаць і няправільныя думкі. На падставе вопыту трох рэвалюцый мы ведаем, што прыблізна са ста аднаасобных рашэнняў, не правяральных, не выпраўленых калектыва, 90 рашэнняў — аднабожны».

серца з налёту білае ўсё аб тое-ж самае вострае і тупее. І ён падумаў, што так нехта, што гэта трэба спыніць, нехта так мучыць сэрца, таму што яго — не яго ўласнае, яно належыць чамусьці туманнаму, няяснаму, але светламу і важнаму».

Няясна, навошта гэта напісана? Навошта трэба, каб чалавек, які аддаў сваё жыццё за совецкую Радзіму, за вызваленне ад гітлераўцаў нарвежскага народа, у апошняю хвіліну свайго жыцця імкнуўся да чагосьці «туманнага і няяснага»? Гэта «туманнае» лічце больш усугубляецца, калі да Анічкі прыходзіць павержанае аб тым, што ворагі нарвежскага народа і ўсяго прагрэсіўнага чалавечтва выкапываць цэлы нашых байцоў з маглі.

«Выслушавшы Вярстоўскага, Анічка засталася сідзець нерухама. Здзіўлена, атіднасць, смутак і нявер'е ў людзей авалодалі ёй».

Чаму совецкай дзятчынай можа ў гэты момант авалодаць нявер'е ў людзей? Кожны піонер у нас ведае, што выкапываюць героіў з маглі не людзі, а гіены.

«У гэты імгненні, якія цягнуліся, авалася ёй, стагоддзі, яна з жахам пыталася ў Акімава: «Навошта ты пайшоў туды? За што-ж ты памреш? Кому пакасе ты чыстэйшую помыслаў, сваю мужнасць і сваю любоў?»

Гэта паказвае, што туманны перажыванні Акімава ўведзены аўтарам не выпадкова. Мы ўправа спытаць Казакевіча: што ён хацеў сказаць сваёй «філасофіяй»?

Ён піша: «На гэтым можна і закончыць аповесць аб жыцці і смерці чалавек саракавых гадоў дваццатага стагоддзя і перайсці да другіх аповесцей аб людзях больш позняга часу...»

Значыць, няма класовага капіталістычнага грамадства, няма нашага совецкага грамадства, якое ажуржана ворагамі. Ёсць проста людзі, людзі саракавых гадоў дваццатага стагоддзя, потым прыдуць людзі другіх гадоў, другога стагоддзя. Зноў людзі ўсё той-жа ідэйны кругавароту на падставе ў агульным наземнага і даволі прымітыўнага жыцця людзей на зямлі.

Я не магу наставіць аповесць Казакевіча ў адзін рад з раманам Гросмана. Людзі, якіх паказвае Казакевіч, людзі цэльныя ў большасці сваёй. Аўтарам добра паказана, што совецкія людзі, якія змагаліся на поўначы ў Нарвегіі, адносіліся да нарвежцаў па-брацкаму. Але пры гэтым аповесць Казакевіча мае буйныя ідэйныя заганы, прасякнутая псімістычным настроем. Яна не павінна была паявіцца на старонках часопіса ў такім выглядзе. Рэдакцыя зноў прайваля тут блададушша і ідэйную непатрабавальнасць.

Памылкі «Новага міра», на жаль, прадаўжаюцца.

У № 3 часопіса за 1953 год надрукаваны артыкул Н. Гудзія і В. Жданова, які ўяўляе сабой замаскаваную палеміку з дзяржаўным патрабаваннем упарадкаваць выданне класікаў. У перавыданні класікаў справа дайшла да поўнага свавольства з боку вучоных рэдактараў. Уносіліся розныя прапанавы на падставе ўсякіх псеўданавуковых заключэнняў — з другіх варыянтаў, з перапачатковых рукапісаў. Кіясцкія вучоныя рэдактарам было нават прапанавана перавыдаць раман «Анна Карэніна» на перапачатковыму рукапісу.

Гэта, урэшце, прывяло-б да таго, што свазаі-б і расцягнулі-б на частках усю класіку, наш нацыянальны адульбац. Фармальна ў артыкуле Н. Гудзія і В. Жданова прызнаецца, што перавыданне класіка павінен гэтак апошняга прыкмыццёна выдання, але дадзі артыкул на поўныямі жывымі навукадаўчымі прапановамі, якія на сутнасці рэзююць дзяржаўныя ўказанні».

Усё гэта гаворыць аб тым, што ў рэдакцыі часопіса «Новый мир» не ўсё добра.

Памылкі рэдакцыі часопіса «Новый мир», які памылкі сакратарыята Саюза пісьменнікаў у сувязі з раманам Гросмана, яшчэ і яшчэ раз напамінаюць аб тым, што мы павінны пакочыць з блададушшам у нашым асяроддзі, павінны павышаць ідэйна-творчую патрабавальнасць, быць прынтывымі і з гэтых пачаткіх весці нашу справу.

Неабходна павысіць нашу пільнасць у пытанніх ідэалогіі. Мы павінны захоўваць чыстэйшую нашых ленынска-сталінскіх пачаткі. У пытаннях літаратуры гэта патрабуе і ад кіруючых органаў Саюза пісьменнікаў і ад рэдактараў і рэдакцыйных калегій нашых літаратурна-мастацкіх часопісаў павышэння аднаасобна перад народам за даручаную ім справу.

3. Барацьба за высокую якасць совецкай літаратуры і яе ідэйныя праціўнікі

ХІХ з'езд партыі даў нам выдатныя ўказанні, якія стасуюцца проста і непасрэдна да задач літаратуры.

І ўся работа ХІХ з'езда, усё яго рашэнні маюць неадрэнаны адносіны да работы пісьменнікаў. Новыя пільгадовы плаш-гэта вялікі рух наперад у справе будаўніцтва камунізма ў нашай краіне. Нафас будаўніцтва камунізма — гэта наш пафас, совецкіх пісьменнікаў. Пільгадовы плаш у вялікай меры вызначае нашу тэматку, ён указвае нам, на якія бакі жыцця мы павінны звярнуць галоўную ўвагу.

У дакладзе таварыша Г. М. Маленкова ўказаны шляхі і спосабы, якімі мы павінны ажыццяўляць нашы заданні. Мы павінны, па-першае, умеець паказаць нашага чалавек так, каб ён служыў узорам для ўсіх людзей, для ўсяго грамадства, каб на гэтых узорах можна было выходзіць людзей. Мы павінны, па-другое, не баяцца дэкадэсцей, не замазваць супярэчнасцей нашага развіцця, паказваць нашых праціўнікаў, нашых ворагаў, паказваць і тое, што з'яўляецца адсталым і належыць пераываваць.

Мы павінны адлюстроўваць жыццё ва ўсім яго багаці і развіцці, з усімі яго дэкадэсцамі і супярэчнасцамі, якія мы пабедаюна пераадоляем. На з'езде быў нанесены сакруральны ўдар на праслаўтай тэорыі «бескафліктнасці» совецкай літаратуры.

Таварыш Г. М. Маленкоў распрадаваў праблему тыповасці, сказаўшы, што тыповасць ёсць асноўная сфера праўлення партыйнасці ў рэалістычным мастацтве, паказав, які трэба разумець тыповасць, востра паставіў пытанне аб неабходнасці развіцця такога жанра нашай літаратуры, як сатыра, для таго, каб бічаць усё нагоднае, прагнішае, што тарможыць наш рух наперад. Таварыш Маленкоў заклікаў пісьменнікаў пакочыць з усямага ролю калтурай, не даваць народу твораў парасродных, пярхы.

Перад нам стаяць задача стварэння нашай совецкай мастацкай класікі. І гэта патрабуе ад нас існаўнай барацьбы за высокую ідэйна-мастацкую якасць совецкай літаратуры, выхаванне ў дзеячых літаратуры глыбокага, усеахапляючага светапогляду нашых настаўнікаў Ляніна і Сталіна, выхаванна сапраўднага майстарства і звязаных з гэтым навываў працы, вучобы ў класікаў, павышэння агульнага ўзроўню ведаў. Наша задача — гэта перш за ўсё задача выхаванчай. А сапраўднае выхаванне немагчыма без разгортвання крытыкі і самакрытыкі, нягледзячы на асобы, і, перш за ўсё, крытыкі зноў. Нехта таксама правільна выходзіць літаратараў, калі не выкрываць перад імі варожыя, антыленінскія погляды, калі не прывіваць ім навываў высокую пільнасці.

Праграма нашай дзейнасці пацверджана ў пільна для нас дні развіццяна з гаварышам Сталіным. Яна пацверджана ў прамовах кіраўнікоў нашай партыі і ўрада з трыбуны Краснай плошчы. Прамовы таварыша Маленкова, таварыша Берыя і таварыша Молатава паказалі непарушнасць знешняй і ўнутранай палітыкі Совецка

Некаторыя пытанні работы Саюза пісьменнікаў

(Працяг. Гл. 3 стар.)

кую літаратуру. «І па сённяшні-ж дзень, — піша ён, — у свядомасці некаторых літаратараў не выкаранены яшчэ перажыты гандлярскія адносіны, бюракратызма, элементы кар'ерызма».

Такі вульгарны, у карані неправільны погляд вызначае надбразмычлівая, завушальская адносіны А. Беліка да савецкіх літаратараў.

Само сабой разумеа, што ва ўмовах усё растуцага агуравання пісьменнікаў, партыйных і беспартыйных, вакол партыі пад сцягам Леніна—Сталіна, ва ўмовах, калі XIX з'езд партыі паставіў перад усімі пісьменнікамі задачу барацьбы за высокую ідэйна-мастацкую якасць, «новарашпаўскай» плыні, як і ўсе іншыя варожыя плыні, будзе аказваць нам супраціўленне.

Пры ўсіх розных адценнях гэтых плагіяў у наш час яны ўсё часцей дэмуць у адну дуду, пераімаючы метады адзін у другога, няспына «спрабуючы» ў літаратурным асяроддзі, на сходках, у кулуарах, маскіруючыся, падлазваючыся, а на справе спрабуючы ў жеру сваіх сілаў сказіць і дыскредытаваць правільныя ўказанні партыі.

Так іранаведнік касмапалітызма А. Гурвіч у артыкуле «Сіла становіцца прыкладу» на «новарашпаўскаму» спосабу закрэсліў усю мастацкую класіку, прыкрыўшыся «леніна» фразай аб тым, што ў класічнай літаратуры не было ніякіх становішчых героў, і ўзнаў на шчыт толькі адзін твор савецкай літаратуры для таго, каб з яго дапамогай разграміць усё дрыгя і «наварыцца».

Так крытык С. Трубач, які спрабаваў аднавіць сумнай паміці традыцыі «Новага Лефа» («новарашпаўскаму» плыні ніколі не леш «новарашпаўскай»), спрабаваў выкарыстаць імя Маякоўскага для таго, каб прыніць савецкую пазіцыю, за выключэннем невялікай групкі паэтаў. І вельмі характарна, што Трубач у гэтых «новарашпаўска» метадах барацьбы падтрымліваў і некаторыя прадстаўнікі фармальна-ідэяльнай плыні ў літаратуры.

Адным з найбольш распаўсюджаных спосабаў нівяіравання савецкай літаратуры з'яўляецца агульнае абнавічванне ў «немастацкасці». Гэта, па сутнасці справы, даволі стары спосаб, прыставаны да нашых дзён: як-бы ні былі напісаны наш савецкі па духу творы, які-б ні былі яго вартасці і неадхопы, раздуваюцца толькі яго неадхопы, каб абявіць твор «не аднавідачым» узроўню патрабаванняў, якія паставілі XIX з'езд партыі. І наадварот: калі паявіўся які-небудзь твор, у якім існуюць ідэйныя неадхопы або нават заганы, як у творы Гросмана, дык вакол яго раздэчаць хвалебны хор, яго ўзнаймаюць на п'едэстал, каб у шуме гэтым не чуваць было галасоў праўдзівай крытыкі.

Трэба ўдумацца, напрыклад, у сэнсе таго, што адбылося пры першым абмеркаванні рамана Гросмана «За справядлівы справу» на маскоўскай секцыі прозы. Людзі, якіх ужо не раз яша грамадскія выкрывае, як правядлівы касмапалітычных поглядаў, узялі загані твор Гросмана на п'едэстал, а людзі наўныя і нявыпытныя пачалі ім паддавацца.

«Мне здаецца, што новы рамана Гросмана будзе панарамай нашай эпохі, не толькі Айчынай вайны, але і эпохі сацыялістычнай», — абявічаў на секцыі Л. Субоцін.

«Гросман можа адным радком даць беды, чым некаторыя браты-пісьменнікі на многіх старонках», — гаварыў Г. Броўман.

А пісьменнік А. Аўдзенка, які, відавочна, не разумее таго, што адбываецца на яго вачах, заявіў: «Што-б я ні рабіў, усё мая душа ірвецца да гэтага рамана... У мяне нехаце эмоцыі, умения, разумення, можа быць, адукацыі, каб аданіць поўнасею гэтаму твору...». А следам за гэтым ён аўсім у «новарашпаўска» духу паспрабаваў з дапамогай рамана В. Гросмана зганіць рамана К. Сіманавы «Таварышы на зброю»... «Мне хацелася-б ставіць побач з рамана Гросмана рамана

Сіманавы, — гаварыў Аўдзенка. — Яму (г. зн. Сіманаву. — А. Ф.) нявыгадна, што ў нумары 10 часопіса друкуюцца гэтыя два раманы». І далей Аўдзенка назваў рамана «Таварышы на зброю» «сплошскім, як мангольскія пустыня», гэта значыць агульна ахаў твор, які не паабудлены неадхопаў, але заслугоўвае стаючай ацэнкі.

Так, мы імкнемся праўдзіва і да канца ўскрыць не толькі ідэйныя, а абавязкова і мастацкія неадхопы ў нашых творах. Мы марым аб савецкай класіцы, аб набачанай у гісторыі мастацкай якасці літаратуры камунізма. Імяна таму мы разгортваем крытыку і самакрытыку ў нашых радах і будзем разгортваць яе і далей, які-б ні прыўдзіліся тыя або іншыя пісьменнікі.

Але наша крытыка — у адрозненне ад крытыкі нашых ворагаў — гэта крытыка праўдзівая, якая разабрае і вартасці і неадхопы твора, імкнецца вызначыць, ці прыносіць дадзены твор карысць або шкоду грамадству, і калі карысць, дык — якую, і што перашкаджае дадзенаму твору стаць яшчэ больш значнай духоўнай каштоўнасцю для народа.

Ніколі не было і не можа быць пісьменнікаў роўнага таленту і ўмення. Але наша марысцка-ленінская крытыка, як і крытыка нашых пашраўднікаў — рэвалюцыйных дэмакратаў, павінна знаходзіць месца кожнаму карысному і сумленнаму работніку ў агульнай таснадарыі.

У нас усё яшчэ слабая драматургія, што тлумачыцца і недастатковым воданнем жыцця і тым, што мы яшчэ мала выцыме ў класікаў. Мне здаецца, што найбольш плынай для нашых драматургаў з'яўляецца вучоба ў Горкага, які ўпершыню ў савецкай драматургіі вывёў на сцэну героя новых мас. Непераўзыходны майстра лешкі характараў, індывідуалізаваў, напоўненай глыбокім сэнсам масам, Горкі смела будаваў сюжэт, які дазваляў яму выводзіць на сцэну небылыя лік дзевочых асоб. Ён адносіўся да сабе з незвычайнай сціпласцю і неаднаразова называў сабе «слабым» драматургам. Ён памыліўся. Мне здаецца, што нам, пісьменнікам, трэба больш вучыцца ў вялікага драматурга Горкага.

У апошні час вызначыўся некаторы пералом у драматургіі. Найліся некалькі добрых п'ес, хаця і не без неадхопаў: А. Якабсона «Шакал», «Ангел-храніцель з Небраскі», А. Арбузава «Еўрапейская хроніка», Н. Пагозіна «Калі ламаюцца гоі».

І магу назваць яшчэ некалькі п'ес, якія таксама маюць свае мастацкія неадхопы, але маюць і вартасці, што прыданілі да гэтых п'ес увагу тэатраў. Я называю п'есы А. Сафронава «У нашы дні» і «Інакш жыць нельга», Г. Мзівіна «Новыя часы», А. Сімукова «Дзючаты-красуні», В. Губарова «Паўлік Марозаў», М. Карыма «Сябры Шаўкатава», А. Аракемяна і В. Вартавяна «Мікаэл Набандян».

І хачу звярнуць вашу увагу на тое, як да справядлівай крытыкі мастацкіх неадхопаў гэтых п'ес прымяняюцца варожыя галасы, імкнучыся дыскредытаваць гэтыя п'есы ў вачах глядача і пусціць іх пад ахон.

Так, напрыклад, у часопісе «Новы мір» (№ 10 за 1952 г.) паявілася рэцэнзія В. Камісаржэўскага на п'есу А. Сафронава «Інакш жыць нельга», рэцэнзія, якая начыста адмаўляе п'есу Сафронава: «П'еса аддалася мне разважліва і рытарычна, напісанай без належнага хвалевання, без цікавых характараў, без сапраўднага ведання краіны, якая апісваецца».

І я магу згадацца з такой ацэнкай. У п'есе Сафронава ёсць сур'езныя мастацкія неадхопы, якія справядліва адзначаны К. Сіманавым у артыкуле «Глыбокае і пашраўдлівае» («Літаратурная газета» ад 12 лютага 1953 г.). Але Сіманаву верна адзначыў у п'есе Сафронава і цэлы рад вобразаў, якія ўдаліся аўтару. Са свайго боку я асабліва хачу падкрэсліць удачу Сафронава ў пазаке рабочага Шольца, які вельмі тыповы для сучаснай Германіі і верна абмаляваны аўтарам.

П'еса паставлена ў Малым театры і, як другія п'есы, што названы мною, цалкам заслугоўвае таго, каб ісці ў театрах краіны. А Камісаржэўскі не толькі зніштажае п'есу Сафронава, а прымае ўсе меры да таго, каб і театры не ставілі гэтую карысную п'есу. «...Калі п'еса дрэнная, усёроўна, нічога добрага з гэтага занятку не атрымаецца, як-бы рэжысёры і акторы ні спрабавалі яе выратаваць», — піша ён аб п'есе Сафронава.

Вось такую крытыку я лічу не савецкай крытыкай. Яна не выходзіць драматурга, а замае яму ногі.

Наўрад ці можна падазраваць нашу «Літаратурную газету» ў тым, што яна схільна падгрыпаць «новарашпаўскай» плыні. І, аднак, у перадавым артыкуле «Літаратурная газета» ад 19 сакавіка 1953 года ёсць выказванні, якія «новарашпаўска» маглі-б выкарыстаць, як сваю платформу.

Не называючы ні твораў, ні людзей, якія давалі явярную адзінку творах, «Літаратурная газета» піша: «Буйныя ідэалагічныя памылкі і скажэнні, якія мелі месца ў некаторых творах, што апублікаваны ў апошні час, сведчаць аб прытуленні пільнасці ў Саюзе савецкіх пісьменнікаў...». Каб «напужаць» яшчэ больш, газета сцвярджае, што «за прыгожай» фразай, за ўдала напісаным эпізодам, многія (многі!) — А. Ф.) нашы вядучыя пісьменнікі і крытыкі не ўмелі адрозніць ідэйную гніль, скажэнне нашай рэчаіснасці...».

Тут усё поўна намякаў: неаразмеа, чаму рамана Гросмана названы «некаторымі творамі», чаму не сказала, хто імяна памыліўся ў адзінку гэтага твора, а таворыцца наогул «аб прытуленні пільнасці ў Саюзе савецкіх пісьменнікаў». У каго-ж прытулілася пільнасць — ці ва ўсіх трох з ашым тысяч пісьменнікаў Саветаў Саюза, або ў яго кіраўніцтва, або ў тых самых «многіх» нашых вядучых пісьменнікаў і крытыкаў?

Не паставіўшы і не развіўшы ў гэтым артыкуле галоўнай задачы — барацьбы за высокі ідэйна-мастацкі ўзровень літаратуры і паленішанне ў першую чаргу ідэйна-выхавальнай работы ў Саюзе пісьменнікаў, — «Літаратурная газета» сцвярджае, што наша савецкая літаратура павінна расці «на падставе адсячэння ад нашай літаратуры ўсяго гнілага і варожана».

Адсякаць гнілое і варожана нам, сапраўды, неабходна. Але гэта магчыма толькі на падставе вялікай ідэйна-выхавальнай работы крыж за тымі «многімі» пісьменнікамі і крытыкамі, якіх зусім дарама «спужае» перадавы «Літаратурнай газеты».

Асобныя таварышы пытаюцца: «Вось вы назвалі некаторыя з варожых нам плыняў у літаратуры, якія-ж з іх усе такія найбольш небяспечныя? На гэта можна адказаць так: найбольш небяспечныя тыя плыні, якія паслабляюць барацьбу. Мы паліберальнічалі ў адносінах А. Гурвіча, В. Гросмана, і гэта паслужыла да некаторага ажыўлення касмапалітаў, буржуазных нацыяналістаў. Але мы, да прыкладу, не дамажыліся адпору «новарашпаўскаму», і яны таксама адчуваюць ажыўленне і таксама могуць прадстаўляць для нас вядомую небяспеку».

Трэба не даваць спуску ні касмапалітам, ні буржуазным нацыяналістам, ні фармалістам, ні новарашпаўскаму, ні ўсім іншым антыленінскім плыням у літаратуры.

У нас ёсць дуоўная праграма работы, якую даў нам XIX з'езд партыі. Яна пацверджана ў прмовах таварыша Маленкова, таварыша Берыя, таварыша Молатава на Краснай плошчы перад тварам усяго свету. Намі кіруе выпрабаваная Камуністычнай партыя Саветаў Саюза на чале з яе Цэнтральным Камітэтам. У нас ёсць усё неабходныя ўмовы для таго, каб нахціць савецкіх пісьменнікаў новымі задачамі і павесці іх наперад пад сцягам партыі. І мы створым савецкую мастацкую класіку, якую народ — будаўнік камунізма — будзе ганарыцца.

(«Літаратурная газета» ад 28 сакавіка г. г.)

Фаянсавая ваза

Упершыню ў Беларусі зроблена фаянсавая дэкарацыйная ваза значных памераў.

Вышыня вазы 1,20 м, дыяметр — 0,63 м. Ваза ўсё распісана беларускім арнамантам. Ніжня яе частка арнамантавана шчытай капошнінай, сярэдняя частка — каласамі жыта. У цэнтры вазы бар'ельф «Лейні і Сталін» — заснавальнік БССР. Бар'ельф акайманы выніком, які складзецца з лісцяў дуба і лаўра. Па баках бар'ельфа знаходзіцца медальёны, дзе паказана прадукцыя вядучай беларускай індустрыі — 25-тонны аўтамобіль і трактар. Унізе ў карпусах змешчаны фабрычныя маркі трактарнага і аўтамобільнага заводаў.

Ваза закінчавецца крышкай, на якой зроблены ордэн Леніна і пашканцовая зязяда. Паверх крышкі — герб БССР. Росніца вазы выкананы тэхнікай надглазурнага жывапісу.

Аўтар вазы — мастак-керамік Н. Міхалап. Зроблена яна па заказе Міністэрства мясцовай прамысловасці на Мінскім фаянсавым заводзе.

Калектыў завода прымаў гарачы ўдзел у выкананні ганаровага задання — падрыхтаваць да дэкады беларускай літаратуры і мастацтва ў Маскве манументальныя выразы беларускага фаянса. Дзільныя работы па вазе выконваў мадэльшчык І. Конох, мастак І. Прохараў і Г. Гаварун. Актыўна ўдзельнічалі ў выбае вазы работнікі лабараторыі, фармавачага і горнавага цэхаў завода.

С. ПАЛЕЕС.

На музычнай „серадзе“

Другі канцэрт для фартэпіяна з аркестрам Д. Каміскага быў асноўнай тэмай творчай размовы на чарговай музычнай «серадзе» ў Саюзе кампазітараў.

У абмеркаванні прынялі ўдзел кампазітары М. Аладаў, Р. Пукет, Я. Цікошкі, Г. Вагнер, Л. Абельвіч, дырыжоры Б. Афанасьеў і М. Шнейдэрман, крытык І. Нісенвіч.

— Новы фартэпіяны канцэрт Каміскага, — сказаў Б. Афанасьеў, — вызначаецца беларускім народным каларытам, аптымістычным светаадчуваннем. Асабліва яркі фінал, у якім удала скарыстаны ташавальныя рытмы і народныя папелі. У параўнанні з першай рэдакцыяй канцэрт стаў больш стройным і маналітным.

Былі зроблены крытычныя заувагі.

Найбольш спрэчнай аказалася другая частка канцэрта. Тэма яе, на думку Я. Цікошкі і некаторых другіх таварышаў, не распрацавана дасканала, не зусім вырашана форма гэтай часткі. Адчуваецца яласць і надукучлівая паўтара ў развіцці тэматычнага матэрыялу. Сузыральнасць тут часам пераходзіць у абякавасць.

Р. Пукет выказаў пажаданне, каб аўтар аддаў больш увагі каденцыям, якія могуць узабагаціць твор.

Удзельнікі абмеркавання паралі кампазітару пасля канчатковай дапрацоўкі канцэрта інструментаваць яго для сімфанічнага аркестра.

У фартэпіянным выкананні былі таксама заслушаны харавыя творы В. Залатарова «Нашы дзючаты», «Ой, у Маскву я прыязджаю», хор «Акапала «Як-жа не спяваць», кантата-песня для хора і салістаў.

ПЕСЫ ДЛЯ МАСТАЦКАЙ САМАДЗЕЙНАСЦІ

Рэспубліканскі Дом народнай творчасці і метадычны кабінет культурасветсвабоды выдалі зборнік аднаактных п'ес для гурткаў мастацкай самадзейнасці.

У зборніку змешчаны п'есы «Крымінальная справа» А. Макаёнка, «Родная бацька», «Як пасцелешся — так і выспіешся» А. Рылько, «Адня сям'я», «Памылка Веры Ігнашэўскай» і «Пралічыўся» Ул. Нямца. Рэжысёрскія заувагі да п'ес напісаны народным артыстам БССР Д. Арловым.

І. САДОУСКІ.

На тэмы дзёня

ШАНАВАЦЬ ВЫСОКУЮ ГОДНАСЦЬ СОВЕЦКАГА АРТЫСТА

Рыхтуючыся да дэкады беларускай літаратуры і мастацтва ў Маскве, творчыя калектывы рэспублікі працягваюць незвычайны энтузіязм і ініцыятыву ў рабоце.

Але, на жаль, ёсць яшчэ некаторыя людзі, якія не шануюць высокай годнасці савецкага артыста і сваімі неацымнымі паводзінамі і недысцыплінаванасцю перашкаджаюць паспяховай творчай дзейнасці ўсяго калектыва.

Салісту Беларускага дзяржаўнага тэатра оперы і балета М. Зюванаву, які ў 1951 годзе скончыў кансерваторыю, створаны ўсе ўмовы для ўдасканалення майстэрства. Ён выконвае цэнтральныя партыі, карыстаюцца ўвагай калектыва.

Нягледзячы на гэта, Зюванаву надобна абраўменена стабільна да высокароднага абавязку савецкага артыста. Ён груба парушыў парадок рэспетыўнага заключнага дэкаднага канцэрта. На сходзе работнікаў опернага тэатра Зюванаву зняважліва паставіўся да крытыкі.

Такія яго паводзіны — не навіна ў калектыве. Ён беспадстаўна адмовіўся ад выканання цэнтральнай басовай партыі ў оперы «Лакме». Абурэнне ўсяго калектыва выклікаў учынак Зюванавы на спектаклі «Чаравічкі», калі, сніваючыся дадому, ён у парушэнне партытуры, сваю басовую фразу ў апошняй каршыне даручыў прысяваць лірычным твару (!?) Нікольскаму. «Лаўры» М. Зюванавы, відаць, не даюць спакою і салісту М. Ворвулеву, паводзіны якога былі неаднаразова прычынай парушэння нармальнай работы тэатра.

КЛАПАЦЦА АБ ВЫПУСКНІКАХ ТЭАТРАЛЬНАГА ІНСТЫТУТА

Беларускі тэатральны інстытут належыць да самых маладых мастацкіх навуковых устаноў рэспублікі. Аднак ім ужо выхавана значная колькасць артыстаў, якія адгравіваюць прыметную ролю ў творчым жыцці тэатраў сталіцы і асабліва абласных цэнтраў.

У Гродзенскім абласным драматычным тэатры працуюць выпускнікі інстытута З. Асмаюўскага, І. Дзевіскавіч і Р. Пройна. Галоўны рэжысёр І. Папоў і творчы калектыў станоўча ацэньваюць падрыхтоўку выхаванцаў гэтай навучнай установы. Моладзь тут атрымала ролі ў спектаклях «Дзючаты-красуні», «Таня», «Гэта было ў Мінску» і па-сур'езнаму паставілася да выканання большасці з іх.

Аднак выпускнікі інстытута, якія на працягу чатырох год навучаліся ў адных і тых-жа выкладчыкаў па майстэрству актара (Д. Арлоў, К. Салікаў, Б. Мардвінаў), хацелі-б паслухаць слова патрабавальнай крытыкі аб сваёй рабоце і чулоў, кваліфікаваную параду ад былых выхаванцаў — вядомых дзёноў мастацтва Савецкай Беларусі. Гэта патрэбна для таго, каб сінічнай культуры, набытая моладдзю з час навування, паглыблялася ў тэатры, каб штатны і раменіцтва не стрымлівалі іх творчы рост.

ПІСЬМЫ У РЕДАКЦЫЮ

Забутыя спектаклі

На адным з апошніх паседжанняў мастацкага савета тэатра імя Янкі Купалы было многа спрэчак па рэпертуарнаму плану на 1953 год. Адзначалася, што за апошнія гады тэатр вельмі мала выкарыстоўваў рускую класіку, асабліва творы А. М. Горкага, А. Н. Астроўскага і інш. За доўгія гады свайго існавання тэатр толькі ў 1940 годзе паставіў горкаўскую п'есу «Апошнія», якая была паказана на дэкадзе беларускага мастацтва ў Маскве. Гэты спектакль атрымаў такую высокую ацэнку ў цэнтральным друку: «Упершыню ў сціжнай гісторыі «Апошніх» гэтая выдатная драма Горкага знайшла амаль класічнае вырашэнне на сцэне беларускага драматычнага тэатра».

Але прайшло больш дзесяці год, і за гэты перыяд тэатр не толькі не падрыхтаваў да паставы ніякіх новых твораў Горкага, але і забыўся аб сваім адзіным спектаклі «Апошнія». У той час, калі ўся наша краіна, ушановаючы паміць заснавальніка савецкай літаратуры А. М. Горкага, адзначала 28 сакавіка 85-годдзе з дня яго нараджэння, тэатр імя Янкі Купалы не здагадаўся паказаць хоць-бы ўрыўкі, асобныя сцэны са спектакля «Апошнія» ў рабочых клубах, на прадпрыемствах.

Многа яшчэ ёсць у тэатры забытых спектакляў з рускай класікі («Без віны вінаватыя», «Ваўкі і авечкі», «Таленты і паклонікі»), якія хоць і рэкламіруюцца ў пачатку сезона, але чамусьці не ставяцца.

Робіцца вельмі крўдзіва, калі, выпадкова зазіраючы ў архіў тэатра, бачым там толькі фотаздымкі даўно забытых спектакляў. Міжволі прыходзіць думка: чаму-ж яны цяпер не ідуць на сцэне нашага тэатра?

У. УЛАДАМІРСКІ,
народны артыст БССР.

Аб мастацкім плакаце

Нашы выдавецтвы выпускаюць мастацкія плакаты, прысвечаныя выдатным календарным датам, наватарам прамысловасці і сельскай гаспадарцы, перадавой аграбілагічнай навуцы і на іншыя тэмы.

На жаль, не знойдзеш плаката аб выдатных мастаках, кампазітарах, выдатных дзёнах тэатральнага мастацтва.

Папрок трэба зрабіць у адрас Дзяржаўнага выдавецтва БССР, якое надзвычай мала выпускае мастацкіх плакатаў. К 10-годдзю з дня смерці народнага паэта БССР Янкі Купалы выдавецтва выпусціла добры плакат з партрэтаў пісьменніка, біяграфічнай даведкай, бібліяграфічным указальнікам, выказаннем А. М. Горкага і інш. К 70-годдзю з дня нараджэння Янкі Коласа чакаўся выхад у свет плаката, але, на жаль, у продаж такі плакат не паступіў.

Аднойчы мы рашылі ў школе зрабіць вітрыну на тэму «Беларускія пісьменнікі» —

Галоўны рэдактар Васіль ВІТКА.

Рэдакцыйная калегія: Заір АЗГУР, Уладзімір АЛОУНАУ, Аляксей БАЧЫЛА (намеснік галоўнага рэдактара), Васіль БУРНОВА, Кастусь ГУБАРЭВІЧ, Ірына ЖДАНОВІЧ, Павел КАВАЛЕУ, Аляксей КУЛАКОУСКІ, Пімен ПАНЧАННА.

Тыдзень дзіцячай кнігі

У нашай рэспубліцы шырока правядзены «Тыдзень дзіцячай кнігі».

Адбыліся сустрэчы юных чытачоў з пісьменнікамі. П. Пестрак, М. Паслядовіч, Р. Няхай і В. Зуб выязджалі ў раёны Брэсцкай вобласці. І. Шамакіна, А. Астрэйка і М. Аўрамчык наведвалі Уздзенскі і Дзяржынскі раёны Мінскай вобласці. У Смакхвалічцы да юных чытачоў выязджалі А. Кулакоўскі і Ул. Корбан, у Наватрудак — А. Астапюк, у Вабур'еўскі — Н. Тарас, у Барысаў — А. Якімовіч, у Полацк — А. Русак і М. Ларчанка, у Мазыр — Д. Тавалеў і інш.

Рад сустрэч пісьменнікаў з юнымі чы-

тачамі адбыўся таксама ў Мінску. Так, у бібліятэцы імя Астроўскага перад дзённымі выступамі П. Прыходзька, М. Біліцкінаў, Э. Валасевіч, у клубе будаўнікоў аўтазавода — М. Калачынікі, у раменіцкім вучылішчы трактарнага завода — М. Ткачоў і П. Прыходзька, у бібліятэцы Баганоўскага раёна — У. Краўчанка, А. Астапенка, М. Пенкрат, у раменіцкім вучылішчы аўтазавода — А. Русецкі, М. Вішнеўскі і В. Мілаванавіч, у 26-й сярэдняй школе — І. Грамовіч і Э. Агняцкевіч, у 44-й школе — А. Міронаў, у 10-й школе — М. Лынькоў, у 28-й школе — А. Стахоўіч, у 23-й школе — Я. Брыль, М. Паслядовіч, Ул. Корбан.

У мяшчэнак драматычнага тэатра імя Янкі Купалы на агульнаграмадскім раінішчы з дзённымі сустрэчамі Т. Хадкевіч, Э. Агняцкевіч, А. Бачыла, М. Аўрамчык, А. Кучар.

Палацам піонеруў 31 сакавіка была арганізавана сустрэча пісьменнікаў з вучнямі гарадскіх школ, на якой прысутнічала каля 800 дзіцяў. Уступнае слова аб беларускай дзіцячай літаратуры сказаў П. Калаўеў. Свае творы дзёням прычытаў Я. Маўр, І. Шамакіна, К. Кірэнка і Э. Агняцкевіч. Пасля выступлення пісьменнікаў адбыўся канцэрт дзіцячай самадзейнасці.

Сустрэча студэнтаў з К. М. Сіманавым

Вялікую аўдыторыю філалагічнага факультэта Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта імя В. І. Леніна запоўніла больш 1500 студэнтаў. Ціла сустрэлі прысутныя паяўленне на трыбуне К. Сіманавы.